

Høgskulen på Vestlandet

ØMF190 Bacheloroppgave - Økonomi og administrasjon

ØMF190

Predefinert informasjon

Startdato:	30-04-2021 09:00	Termin:	2021 VÅR
Sluttdato:	14-05-2021 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 ØMF190 1 MA1 2021 VÅR		
Intern sensor:	Cardamine Carmen Estrella Olsen		

Deltaker

Navn:	Subeedshan Anthonypillai
Kandidatnr.:	206
HVL-id:	579622@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Egenerklæring *: Ja
Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Gruppe

Gruppenavn: Regnskap og skatt
Gruppenummer: 2
Andre medlemmer i gruppen: Ane Bjørk, Ida Bjørk, Annveig Røyruik Leirstein

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Oversikt over bærekraftsrapportering og intervjudata om bærekraftsrapportering i SMB

Overview of sustainability reporting and interview data on sustainability reporting in SMB

**Ane Bjørk, Subeedshan Anthonypillai,
Ida Bjørk og Annveig R. Leirstein**

Institutt for økonomi og administrasjon/ Høgskulen på
Vestlandet/ Fordypning regnskap og skatt

Veileder: Carmen Olsen

Innleveringsdato: 14. mai 2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle

kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammenheng:

Bærekraft er et voksende tema i dagens samfunn, dermed stilles det stadig større krav til dette blant virksomhetene. Det finnes flere lovverk og standarder som forteller hvordan store foretak skal rapportere om bærekraft, det er derimot sagt lite om bærekraftsrapportering i SMB. Vi har derfor valgt å undersøke bærekraftsrapportering i SMB.

Forskningsspørsmålene våre er:

1. Hva er status på bærekraftsrapportering?
2. Hva er status på bærekraftsrapportering i SMB i Norge?

For å svare på hovedspørsmål 2, undersøker vi følgende:

- 2.1 Hvordan vil ny lovgivning innen bærekraftsrapportering påvirke små- og mellomstore bedrifter?
- 2.2 Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation (NAF) omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?

For å belyse problemstillingen har vi benyttet oss av kvalitativ metode. Det er brukt både systematisk oversikt og dybdeintervju. Vi gjennomførte tre dybdeintervju; to dybdeintervju med eksperter på feltet og ett intervju med et regnskapsbyrå.

Hovedfunnene våre viser at rapportering av ikke-finansiell informasjon og bærekraftsrapportering er et relativt nytt tema i regnskapsverdenen. Det har likevel vært en stor utvikling i lovverket knyttet til bærekraftsrapportering, både i EU og i Norge. I tillegg er det også utviklet en del standarder for bærekraftsrapportering. Lovverket og standardene er i all hovedsak rettet mot store børsnoterte selskaper. Det avdekkes mangler angående rapportering av bærekraft i SMB. Mye tyder på SMB ikke vil bli hensyntatt i nytt lovverk både internasjonalt og i Norge. NAF ser imidlertid et stort potensial i SMB markedet og er i gang med å utvikle en standard for bærekraftsrapportering for dette markedet, Nordic Sustainability Reporting Standard (NSRS).

Stikkord:

Bærekraftsrapportering	SMB	NSRS
------------------------	-----	------

Summary:

Sustainability is a growing topic in today's society, businesses therefore face bigger demands to their sustainability. There are several legislations and standards who tell businesses how to report on sustainability, but there is little focus on small and medium-sized businesses. We have therefore chosen to examine sustainability reporting in SMB.

Our main research questions are:

1. What is the status on sustainability reporting?
2. What is the status on sustainability reporting in SMB in Norway?

To answer the second main research question, we investigate the following:

- 2.1 How will new legislation within sustainability reporting effect small- and medium-sized businesses?
- 2.2 Where do small- and medium-sized businesses stand regarding the new accounting standard from Nordic Accounting Federation (NAF) concerning sustainability reporting in SMB?

To enlighten our research problems, we utilized qualitative methods. These are literature review and in-depth interviews. We completed three in-depth interviews: two with experts on the field, and one with an accounting agency.

Our main findings show that reporting of non-financial information and sustainability reporting is a relatively new topic in the accounting world. There has been a major development in the legislation associated with sustainability reporting, both in the EU and Norway. In addition, numerous standards for sustainability reporting have been developed. The legislation and standards are mainly aimed at large listed companies. We uncovered a shortage regarding sustainability reporting in SMB. There are many indications that SMB will not be taken into account in the new legislation both internationally and in Norway. However, NAF sees the great potential in the SMB market and is in the process of developing a standard for sustainability reporting for this marked, the Nordic Sustainability Reporting Standard (NSRS).

Keywords:

Sustainability Reporting	SMB	NSRS
--------------------------	-----	------

Forord

Denne bacheloroppgaven er en avsluttende oppgave på vårt treårige studium i økonomi og administrasjon med fordypning i regnskap og skatt, ved Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen.

Bærekraftsrapportering er et meget viktig og relevant tema i dagliglivet vårt. Etter litt diskusjon i gruppen og med veileder falt valget på bærekraftsrapportering i SMB. Temaet virket meget interessant og fanget dermed oppmerksomheten vår. Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven lærte vi mye om bærekraftsrapportering, og fikk i noen grad et bedre bilde av fremtiden til regnskapsførere.

Arbeidet med oppgaven var i seg selv lærerikt, spennende og anstrengende. Gjennom semesteret har gruppen jobbet jevnt og trutt. På grunn av Covid-19 hadde vi visse restriksjoner som gjorde at gruppen ikke fikk samlet seg. Heldigvis fikk vi gjennomført møtene våre gjennom Teams og Zoom. Vi har i disse månedene blitt godt kjent og heiet på hverandre, noe som har opplevdes som spesielt viktig i en tid uten fysiske møterom.

Vi ønsker å takke veilederen vår, Carmen Olsen, for et godt samarbeid, og mye god veiledning gjennom hele prosessen.

Videre ønsker vi å takke alle respondentene som brukte av sin verdifulle tid for å stille på intervju med oss. Intervjuene med de erfarne fagfolkene var svært interessante og lærerike, og hjalp mye på vår motivasjon og vårt videre arbeid.

Etter måneder med tårer, frustrasjon, kraftanstrengelser og mye godt samarbeid har vi nådd målstreken med et prosjekt vi er stolte over og har lært så mye fra.

Bergen, 14. mai 2021

Innholdsfortegnelse:

Sammendrag	1
Summary	2
Forord.....	3
Innholdsfortegnelse:	4
1. Innledning	6
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	6
1.2 Avgrensinger og avklaringer	7
2. Oversikt over bærekraftsrapportering.....	9
2.1 Bærekraft	9
2.2 Bærekraftsrapportering	13
2.2.1 Lovverk i EU.....	13
2.2.2 Lovverket i Norge	21
2.2.3 Forslag til ny bærekraftslov i Norge	24
2.2.4 Bærekraftsrapportering blant SMB.....	28
3. Metode.....	32
3.1 Samfunnsvitenskapelig metode.....	32
3.2 Valg av metode	32
3.2.1 Systematisk oversikt.....	33
3.2.2 Intervju	33
3.2.2.1 Forskningsetikk ved intervju.....	35
3.2.2.2. Reliabilitet og validitet ved intervju.....	35
4. Analyse/Drøfting	37
4.1 Systematisk oversikt.....	37
4.2 Intervjudata.....	37
4.2.1 Beskrivelse av intervjuguide	37
4.2.2 Respondenter	39
4.2.3 Beskrivelse av koding av data	41
4.2.3 Intervjudata.....	42
4.2.3.1 Status for bærekraftsrapportering	42
4.2.3.2 Hvordan klimaendringer påvirker bedrifter og deres eiendeler	43
4.2.3.3 Hvordan vil ny lovgivningen innen bærekraftsrapportering påvirke SMB?	44
4.2.3.4 Hvordan ligger SMB an i forhold til nye regnskapsstandarden fra NAF omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?.....	45
4.2.3.5 Tror du regnskapsførere vil arbeide mer med bærekraft i fremtiden?.....	46
4.2.3.6 Grønnvasking	47
5. Konklusjon og videre forskning.....	48

6. Litteraturliste	50
7. Vedlegg.....	59
Vedlegg 1 – Begrepsavklaring	59
Vedlegg 2 – Gjeldende krav om bærekraftsrapportering	60
Vedlegg 3 – Meldeskjema NSD	60
Vedlegg 4 – Oversiktstabell over litteratur	60
Vedlegg 5 – Informasjonsskjema	60
Vedlegg 6 – Intervjuguide for nøkkelpersoner	60

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Bærekraft er i økende grad et viktig tema for investorer, leverandører og kunder (Ledernet, 2020; IFRS, 2020). Vi tar utgangspunkt i FNs definisjon av bærekraftig utvikling: «*utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner skal få dekket sine behov*» (FN, 2019). Ifølge Christine Larsen vil fremtidige regnskapsførere jobbe mer med bærekraftsrapportering (Larsen, 2020). I forbindelse med dette er det viktig å ha et godt grep på utviklingen innenfor lovverket om bærekraftsrapportering. Vårt arbeid har to formål: 1) presentere en systematisk oversikt av status innenfor bærekraftsrapportering, og 2) undersøke hva statusen er for bærekraftsrapportering i SMB-markedet i Norge. Våre hovedproblemstillinger er dermed:

1. Hva er status på bærekraftsrapportering?
2. Hva er status på bærekraftsrapportering i SMB i Norge?

Bacheloroppgavens første formål er å kartlegge lovverket om bærekraftsrapportering internasjonalt og i Norge. For dette bruker vi først en systematisk oversikt om bærekraftsrapportering, f.eks. via tilgjengelige offentlige nettsider som omtaler regelverket. Basert på vår systematiske regelverkoversikt, ser vi i dag at det finnes flere rammeverk og retningslinjer for hvordan rapportere om bærekraft og klimarisiko for store, børsnoterte selskap. Eksisterende rammeverk for bærekraftsrapportering er vanskelig å ta i bruk for små- og mellomstore bedrifter (SMB) i Norge (Accountancy Europe, 2020a), fordi de ikke tar hensyn til SMB sin situasjon og behov (Larsen, 2020).

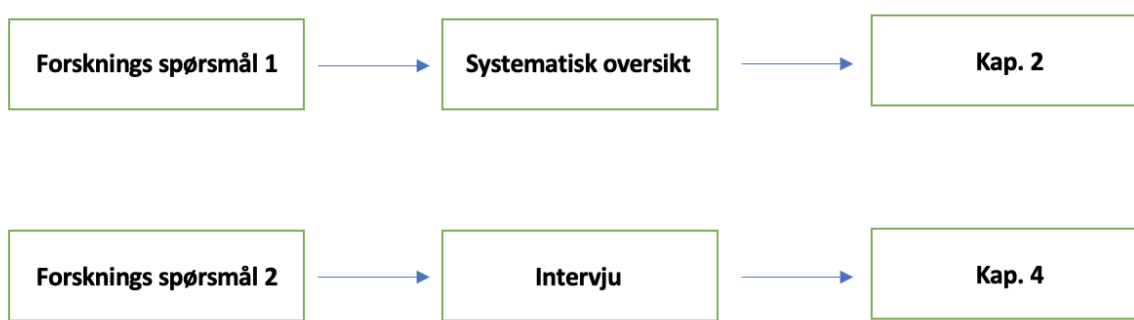
SMB spiller en viktig rolle i økonomien i Norge. Både ved å skape arbeidsplasser, som innovatører, og ved å styrke økonomien (Accountancy Europe, 2020a). SMB markedet er stor oppdragsgiver for regnskapsførere, og utgjør cirka 600 000 virksomheter i Norge (SSB, 2021), kontra cirka 209 store, børsnoterte selskap (Finanstilsynet, 2020a). I Norge utgjør SMB mer enn 99% av virksomhetene, og står for 44% av verdiskapningen. I tillegg er de ansvarlige for 47% av antall ansatte i norsk næringsliv (NHO, u.å.). Dette er bakgrunnen for at SMB i økende grad blir satt i fokus i det grønne skiftet. For å lykkes med det grønne skiftet må SMB inkluderes, på samme måte må SMB integrere bærekraft inn i sine forretningsstrategier for å kunne lykkes i markedet (Accountancy Europe, 2020b).

Regnskap Norge forventer at små- og mellomstore bedrifter (SMB) vil indirekte bli påvirket av EUs nye taksonomi (Brenna, 2020). Dette er bakgrunnen for Nordic Accounting Federation (NAF) sitt arbeid med en egen standard for SMB (Larsen, 2020). Vi vet lite om bærekraftsrapportering for

SMB og oppgavens andre formål er å kaste lys på status på bærekraftsrapportering i SMB-markedet. Vi prøver å gjøre dette ved å svare på følgende to spørsmål under den andre hovedproblemstilling:

- 2.1 Hvordan vil ny lovgivning innen bærekraftsrapportering påvirke små- og mellomstore bedrifter?
- 2.2 Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?

For å svare på hovedspørsmål en laget vi en oversikt over bærekraftsrapportering og bærekraftsrapportering i SMB. For å besvare hovedspørsmål to brukte vi intervjumetoden. I neste avsnitt avgrensner vi oppgaven og avklarer begrep vi har møtt på gjennom studiet.

Figur 1: Oversikt over hvor en finner dataen

1.2 Avgrensinger og avklaringer

Bærekraft er et stort emne som omfatter tre områder: klima og miljø, sosiale forhold og økonomi (FN, 2019). Vi har valgt å avgrense problemstillingen til å gjelde klima og miljø. Dette er hovedsakelig for å kunne se hvordan små- og mellomstore bedrifter i Norge rapporterer om miljømessige forhold i regnskapet. Vi har avgrenset oppgaven til små- og mellomstore bedrifter da det tyder på at ny lovgivning i EU, og på sikt i Norge, vil påvirke deres virksomhet. I dag er det bare krav om at store foretak skal rapportere om bærekraft, jf. regnskapsloven §3-3c (Ledernett, 2020; Brenna, 2020).

Når vi snakker om bærekraft, er det en del aktuelle begreper en møter på. Begreper som ESG, CSR og den tredelte bunnlinjen er bare noen av dem. ESG står for «Environmental, Social Governance» (Gregersen, 2020), og handler om bedriftens evne til å vedlikeholde eierstyring, miljømessige- og sosiale forhold. Begrepet ESG brukes for å vurdere virksomhetens «ytelse» i sammenheng ved samfunnsansvar og bærekraft. Formålet med dette er å se virksomhetens fremtidige finansielle resultater (DNB, u.å.). ESG brukes som et verktøy for investorer for å se om en

investering er sikker eller ei (Gregersen, 2020). Videre har vi CSR som står for «Corporate Social Responsibility». CSR kalles også næringslivets samfunnsansvar, og går ut på at bedrifter frivillig integrerer sosiale og miljømessige forhold innenfor det ansvaret de har når det gjelder samfunnet de er en del av (Sander, 2020a). Den tredelte bunnlinjen (TBL) måler økonomisk-, miljø- og sosialt ansvar. Det vil si at bedrifter har et ansvar for å jobbe med å skape lønnsom drift samtidig som de har en positiv effekt på både miljøet og sosiale forhold. Denne måten å tenke på er med på å fremme en bærekraftig utvikling (FNO, u.å.).

Hva som er små foretak er definert i regnskapsloven §1-6, og er i hovedsak virksomheter som oppfyller to av tre vilkår: inntekt over 70 millioner, en balansesum over 35 millioner, og et gjennomsnittlig antall ansatte på over 50 årsverk (Lov om årsregnskap, mv.). Videre defineres store selskap i regnskapsloven §1-5, disse er allmennaksjeselskap, selskap som er notert på børs, og regnskapspliktige som etter forskrift er fastsatt som store (Lov om årsregnskap m.v.). Selskap som ikke inngår i noen av disse kategoriene, er de øvrige selskapene, som vi også kaller mellomstore (se vedlegg 1). I EU klassifiseres store foretak som de med over 500 ansatte.

SMB er en forkortning for Små- og Mellomstore Bedrifter. Mens SME er en forkortning for «Small or Medium-Sized enterprise». Begrepet SME er brukt mer globalt, og er et uttrykk som brukes for internasjonale virksomheter som blant annet FN og EU (Sangoma, 2016). Forskjellen på SMB og SME handler i all hovedsak hvor mange ansatte bedriften har og størrelsen på årsinntekten deres. SMB er en betegnelse på bedrifter med under 100 ansatte og en årlig inntekt på mellom cirka 50 millioner kroner og 100 millioner kroner, mens SME brukes om bedrifter som har mellom 101-500 ansatte og en årlig inntekt på mellom cirka 100 millioner kroner til 1 milliard kroner (Stone, 2016).

2. Oversikt over bærekraftsrapportering

I dette kapittelet benytter vi oss av metoden systematisk oversikt for å kunne presentere relevant teori. Innledningsvis tar for oss begrepet bærekraft, og hvordan FNs 17 bærekraftsmål skal nås i Norge. Videre gir vi en oversikt over hvordan regelverket for bærekraftsrapportering innenfor EU er utformet, og presenterer statusen for regelverket innenfor bærekraft i SMB-markedet under EU. Deretter går vi inn på det norske regelverket for bærekraft, og arbeid med å inkorporere forordninger fra EU i norsk rett. Avslutningsvis tar vi for oss den nye nordiske standarden (NSRS) som omhandler bærekraftsrapportering innenfor SMB som NAF utarbeider.

2.1 Bærekraft

Bærekraftsbegrepet ser lyset i 1987 i rapporten *Vår felles fremtid*. Rapport ble lagt frem av verdenskommisjonen for miljø og utvikling, også kalt Brundtlands-kommisjonen (Olerud, 2020). I rapporten defineres bærekraftig utvikling som «*utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner skal få dekket sine behov*» (FN, 2019). Denne definisjonen er stadig i bruk, og har beholdt sitt referansepunkt for bærekraftig utvikling de siste 30 årene (S-Hub, 2021).

Bærekraft er et bredt begrep som omfatter flere ulike områder: klima og miljø, sosiale forhold og økonomi (FN, 2019). I rapporten ble de globale miljøproblemene fremhevet, og det ble utviklet fremtidige strategier for å løse dem. Selv om anbefalingene i rapporten var vage og lite forpliktende, har rapporten hatt stor gjennomslagskraft. Rapporten har blant annet vært starten på FNs 17 bærekraftsmål (Olerud, 2020).

Figur 2: Oversikt over bærekraftsmålene¹.

¹ (FN, 2021)

«FNs bærekraftsmål er verdens felles samarbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030». Bærekraftsmålene består av 17 mål og 169 delmål. Målene fungerer som en felles global retning for land i hele verden. FNs bærekraftsmål har hatt stor innvirkning i det norske samfunnet. Norge har allerede oppfylt mange av bærekraftsmålene, men det gjenstår fremdeles mye arbeid her også (FN, 2021).

Det finnes som sagt tre hovedområder som samfunnet må jobbe på for å skape en bærekraftig utvikling. Disse er miljø, sosiale forhold og økonomi. Miljø dreier seg om å ivareta natur og klima som en fornybar ressurs. De sosiale forholdene retter seg mot menneskers adgang til et godt og rettferdig liv, menneskerettighetene er et sentralt element. Det økonomiske handler om å sikre mennesker og samfunnet økonomisk trygghet (FN, 2019). International Committee of the Red Cross (ICRC) definerer økonomisk trygghet som evne til å dekke sine essensielle behov bærekraftig og med verdighet. De essensielle behovene er de grunnleggende behovene, som mat og husly, og utgifter til for eksempel helsevesen og utdanning (ICRC, 2014).

En annen viktig milepæl innen bærekraftsrapportering skjedde den 12. april 2015. Da det ble vedtatt en internasjonal avtale om klimapolitikk, avtalen fikk navnet Parisavtalen. Parisavtalen forplikter medlemslandene til å sette mål for å redusere klimagassutslipp hvert femte år. Medlemslandene er derfor nødt til å etablere regler for hvordan de skal rapportere klimaarbeidet sitt. Formålet er «å styrke den globale responsen på trusselen som klimaendringene utgjør» (Jakobsen, Kallbekken og Lahn, 2021).

Det er fastsatt mål i Parisavtalens artikkel 2 som skal bedre gjennomføringen av konvensjonen og dens målsetning. Først å holde økningen i global gjennomsnittstemperatur under 2 grader celsius sammenliknet med førindustrielt nivå, deretter å holde den under 1,5 grader celsius. Da dette vil redusere risikoene og effektene forbundet med klimaendringer betydelig. For det andre øke evnen til å tilpasse seg skadevirkningene av klimaendringene og fremme klimarobusthet og en lavutslippsutvikling, uten å sette matproduksjonen i fare. Til sist å gjøre finansstrømmene forenlige med lavutslipps- og klimarobust utvikling (Lovdata, 2016; Jakobsen, Kallbekken, og Lahn, 2021)

Regjeringen utformer en nasjonal handlingsplan for hvordan å nå bærekraftsmålene innen 2030. De har i denne sammenheng etterspurt innspill i fra flere aktører i samfunnet. Handlingsplanen skal etter planen legges frem våren 2021 (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2020). To aktører som har kommet med innspill er Finansforbundet og Regnskap Norge (Finansforbundet, 2020; Regnskap Norge, 2020)

Finansforbundet ble etablert i 2000 og er innen finanssektoren den største fagforeningen. Som samfunnsaktør arbeider Finansforbundet for en bærekraftig næring (Finansforbundet, 2021a). Finansforbundet fokuserer særlig på tre av bærekraftsmålene, nr. 5, 8 og 13. FNs bærekraftsmål nr. 5 omhandler likestilling mellom kjønnene, nr. 8 handler om anstendig arbeid og økonomisk vekst, og nr. 13 tar sikte på å stoppe klimaendringene (Finansforbundet, u.å.).

Regnskap Norge ble stiftet i 1969 og er i dag en slagkraftig organisasjon med over 8500 medlemmer, og 2600 regnskapsbyråer (Regnskap Norge, u.å.). Regnskapsbransjen har kommet med innspill til Regjeringens handlingsplan. De fokuserer hovedsakelig på FNs bærekraftsmål nr. 5, 8, 12 og 13 (Regnskap Norge, 2020). FNs bærekraftsmål nr. 12 ønsker å sikre bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre (DSS, 2018).

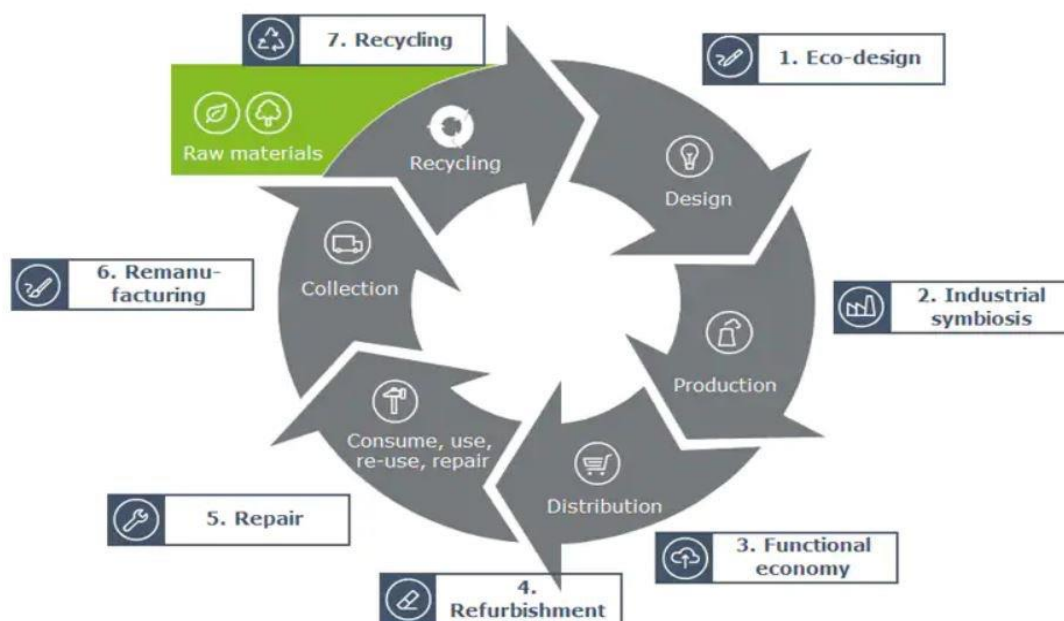
Finansforbundet sitt innspill til handlingsplanen for bærekraftsmål inneholdt flere forslag for en bærekraftig finans. Forslaget består av fem punkter. Det første punktet går ut på å pålegge Finanstilsynet skjerpet tilsyn til klima- og miljørisiko. Ved å gjøre det obligatorisk for banker, kapitalforvaltere og forsikringsselskaper å rapportere om klimarisiko, og at Finanstilsynet foretar etterprøver. Det neste punktet handler om at finansaktørene bør beordres til å begrunne målinger og informasjon om eksponering mot klimarisiko i lån og investeringer. Deretter hvor tilpasningsdyktige lån og investeringer er med 1,5-gradersmålet. I punkt tre mener Finansforbundet at Finanstilsynet bør rette søkelys mot oppfølging av bærekraftsrapporteringen til store foretak. Dette vil føre til at finansaktørene får et bedre datagrunnlag til egen rapportering om bærekraft og klimarisiko. I det fjerde punktet rådes aktørene til å gjennomføre konsekvensanalyser (Finansforbundet, 2020). En konsekvensanalyse sitt formål er å beskrive forventede konsekvenser ved bestemte beslutninger eller tiltak (Sander, 2019). Videre skal de redegjøre for hvordan produktene og tjenestene deres påvirker miljøet og samfunnet. Dette vil så korrespondere med utviklingen i FNs prinsipper, ved at fokus på aktørens påvirkning styrkes. Det siste punktet handler om å forme en «sandkasse» for finansaktørenes deling av data som relevant for klimarisiko (Finansforbundet, 2020).

Regnskap Norge legger i sitt innspill frem hvordan de arbeider for å oppnå bærekraftsmålene de har rettet søkelyset mot. Dette har de gjort ved å presentere bærekraftsmålet og hvordan de ligger an, og videre arbeid for å oppnå bærekraftsmålet. I tillegg kommer de med anbefalinger til handlingsplanen. Fokuset i FNs bærekraftsmål nr. 5 er likestilling mellom kjønnene. I en undersøkelse fra Regnskap Norge i 2019 kom det frem at i regnskapsbransjen har menn og kvinner lik lønn, og målt ved median tjener kvinner litt mer (Regnskap Norge, 2020). Ifølge SSB (2019) tjener kvinner mindre enn menn på landsbasis, en av tre ledere er kvinner, og under en fjerdedel er

toppledere. Blant regnskapsaktører er en av ti kvinner toppledere. Regnskap Norge ønsker at handlingsplanen setter søkelys på dette gapet, slik de har gjort i sin bransje (Regnskap Norge, 2020).

Når det gjelder FNs bærekraftsmål nr. 8 (Anstendig arbeid og økonomisk vekst) har Regnskap Norge sammen med søsterorganisasjonene i Sverige og Finland utarbeidet en nordisk standard for bærekraftsrapportering for små og mellomstore bedrifter (SMB). Denne standarden vil medføre at SMB kan levere på bærekraft, et marked som står for cirka halvparten av den årlige verdiskapningen i Norge. En viktig faktor for at SMB skal klare å følge med i det grønne skiftet er at det er enkelt å drive bærekraftig (Regnskap Norge, 2020).

For å nå FNs bærekraftsmål nr. 12 (Ansvarlig forbruk og produksjon) og nr. 13 (Stopp klimaendringene) mener Regnskap Norge at et nødvendig verktøy er sirkulær økonomi (Regnskap Norge, 2020). Sirkulær økonomi går ut på å utnytte og gjenbruke ressursene mer effektivt, slik at en opprettholder verdien av produkter, materialer og ressurser så lenge som mulig. Se modell nedenfor (Klima- og miljødepartementet, 2020). Regnskap Norge har opprettet Norges og kanskje verdens første sirkulære regnskapsklynge. Med den sirkulære regnskapsklyngen vil Regnskap Norge jobbe for at norske bedrifter skal legge om til sirkulære forretningsmodeller med en lønnsom og bærekraftig drift. Selve klyngen vil fungere som en motor i omstillingen til en sirkulær økonomi (Regnskap Norge, u.å.). Gjennom resultatene fra klyngearbeidet vil målet være å oppmuntre og påvirke endringer av lover og regelverk i sammenheng med regnskap, skatt og avgift (Regnskap Norge, 2020).

Figur 3: Hvordan sirkulærøkonomi fungerer²

² (Klima -og miljødepartementet, 2020)

Regnskap Norge kommer med fem anbefalinger til handlingsplanen for å nå bærekraftsmålene. Først og fremst råder de til å lage gode rammebetingelser og regler som er mulig å følge og utøve. Neste punktet handler om å invitere næringslivet til utformingen av handlingsplanen. I punkt tre råder de Næringsdepartementet, Finansdepartementet og Klima- og miljødepartementet til å samarbeide. Fjerde anbefaling går ut på å planlegge en nasjonal strategi for sirkulær økonomi, med mål å utvikle et regelverk som sikrer en lønnsom og integrerbar omstilling for næringslivet. Det femte og siste punktet går ut på å rette søkelys mot likestilling i arbeidslivet, spesielt i lederroller (Regnskap Norge, 2020).

2.2 Bærekraftsrapportering

I kjølvannet av finanskrisen ble det rettet mye kritikk mot regnskapsnæringen. For å unngå en liknende situasjon i fremtiden, var det viktig å undersøke årsakene bak og gjøre tiltak for å unngå at det skjer igjen. Finansiell rapportering har en lang historie, mens rapportering av ikke-finansiell informasjon er et nyere konsept. Ikke-finansiell informasjon er en viktig del av det helhetlige bildet av virksomheten, Federation of European Accountants (FEE) ytret derfor et behov for å utvikle et rammeverk for ikke-finansiell informasjon (FEE, 2015).

I 2015 ga FEE ut en artikkel om fremtiden til bedrifters rapportering, formålet var å finne svar på om den oppfylte sine mål. Her ble «Core and More» modellen presentert. Bakgrunnen for denne modellen var at FEE mente at rapporteringen var for detaljert, og at det var vanskelig å få et overblikk over virksomheten for investorer. Modellen tok sikte på å utvikle en overordna rapport, med nøkkelinformasjonen (Core) og en med alle detaljer (More). De ønsket å utnytte teknologi ved å legge inn hyperlinker i «Core» delen til de utvidede rapportene (FEE, 2015).

FEE så i sitt arbeid en økende interesse for bedrifters rapportering. Bakgrunnen for denne var en utvikling i teknologi, som i større grad gjorde rapportering tilgjengelig for alle. Det kom tydelig frem at interessentene hadde en forventning om at selskap skulle ta sitt samfunnsansvar, og sikre at egen og samarbeidspartneres verdikjede var gjennomgående etisk. Slik drev samfunnet og interessentene rapporteringen til selskapene fra et fokus på kapital og overskudd, til mer ikke-finansiell informasjon. Denne interessen fikk deretter støtte gjennom i både lovregulerende og ikke-regulerende initiativ, internasjonalt og i EU. Et slikt initiativ var Global Reporting Initiative som utformet et rammeverk for bærekraftsrapportering. Det kritiske blikket mot rapportering etter finanskrisen, ble slik et bakteppe for starten på bærekraftsrapportering (FEE, 2015).

2.2.1 Lovverk i EU

I EU benyttes det ulike typer av lovgivning, som direktiv og forordninger. Hovedforskjellen er i hvilken grad de er bindende og hvordan de gjennomføres i medlemslandene (PwC, 2020).

Et **direktiv** er en rettsakt som fastsetter et mål som alle medlemslandene skal oppnå. Det blir opp til hvert enkelt medlemsland å velge form for regulering og utforme innholdet i de nasjonale rettsaktene som skal sørge for at målet blir oppnådd. Direktiv kan gjennomføres i form av lov eller forskrift i EØS-land. Ved eventuelle større direktiv kan det være nødvendig med ny lov eller gjøre endringer i eksisterende lover (Europalov, 2021)

En **forordning** er en bindende rettsakt. Forordningen må følges detaljert i hele EU og har dermed en direkte rettsvirkning. Det betyr at når en forordning publiseres, vil forordningen bli en del av et gitt EU-lands rett umiddelbart – ingen ytterligere endringer i landets rettssystem er påkrevd. I EØS-land vil forordningene gjennomføres enten i form av egne forskrifter eller føre til lovendringer eller nye lover (Europalov, 2021).

Det kommer stadig nye direktiver og forordninger i EU. EU har vært og er en viktig pådriver for å nå FNs 17 bærekraftsmål og Parisavtalen. I forbindelse med dette har synliggjøring og rapportering av miljø- og klimarelaterte forhold i virksomheter blitt et viktig tema (Brandsås, 2019). EU har derfor kommet med direktiv og forordninger som setter søkelys på ikke-finansielle forhold. I direktiv 2014/95/EU kom de første kravene til ikke-finansiell rapportering (EØS-notatbasen, 2016).

Direktiv 2014/95/EU (Non-Financial Reporting Directive, NFRD) om store foretaks og konserners offentliggjøring av ikke- finansielle opplysninger og opplysninger om mangfold kom som en endring av direktiv 2013/34/EU. Formålet med bestemmelsene i direktiv 2014/95/EU, er gitt i forordet til direktivet (Direktiv 2014/95/EU, punkt nr. 3):

«Offentliggjøring av ikke-økonomisk informasjon er et avgjørende skritt for å styre overgangen til en bærekraftig global økonomi ved å kombinere langsiktig lønnsomhet med sosial rettferdighet og miljøvern. I denne sammenhengen bidrar offentliggjøring av ikke økonomisk informasjon til å måle, overvåke og styre virksomhetsaktiviteter og deres innvirkning på samfunnet».

Direktivet EU la frem stilte krav til at store foretak skulle utarbeide en ikke-finansiell rapport (NFRD). Store foretak defineres i direktivet som «foretak av allmenn interesse og som på balansedagen har hatt gjennomsnittlig antall ansatte gjennom regnskapsåret på mer enn 500 ansatte». Den ikke-finansielle oversikten skal inngå i årsberetningen til disse foretakene. Oversikten skal inkludere informasjon som er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, ytelse, posisjon og innvirkning av dets virksomhet. Oversikten skal minst omhandle miljø, sosiale- og ansattes forhold,

respekt for menneskerettigheter, korrupsjonsbekjempelse og bestikkelser (Direktiv 2014/95/EU, Artikkel 19a).

EU har senere kommet med to nye forordninger: offentliggjøringsforordning 2019/2088/EU og klassifiseringsforordning 2020/852/EU.

Offentliggjøringsforordning 2019/2088/EU om bærekraftsrelatert rapportering i finanssektoren ble vedtatt av EU i november 2019. Forordningen fastsetter regler for finansmarkedsaktører og finansielle rådgivere som omhandler gjennomsiktighet med hensyn til integrering av bærekraftsrisiko og eventuelt hensynet til uheldige bærekraftsvirkninger i deres investeringsprosesser (Forordning 2019/2088/EU, Artikkel 1). Forordningen omfatter deltakere i finansmarkedet.

Deltakere i finansmarkedet er definert i forordningens artikkel 2 som:

«forsikringsforetak som gir et forsikringsbasert investeringsprodukt (IBIP), verdipapirforetak som tilbyr porteføljeforvaltning, arbeidsmarkedsrelaterte pensjonskasser (IORP), produsent av pensjonsprodukter, forvalter av alternative investeringsfond, tilbyder av paneuropeiske personlige pensjonsprodukter (PEPP-produkt), forvalter av EuVECA fond EuSEF fond, forvaltningsselskap for verdipapirfond (UCITS) og kredittinstitusjon som yter porteføljeforvaltning». (Forordning 2019/2088/EU, Artikkel 2).

Finansmarkedsaktørene skal på sine nettsteder offentliggjøre informasjon om deres retningslinjer for integrering av bærekraftsrisiko i beslutningsprosessen. Aktørene skal også informere om retningslinjer for integrering av bærekraftsrisiko i investeringsrådgivning eller forsikringsrådgivning (Forordning 2019/2088/EU, Artikkel 3). De fleste kravene i denne forordningen vil tre i kraft fra 10 mars. 2021 (Forordning 2019/ 2088/EU, Artikkel 20).

Klassifiseringsforordning 2020/852/EU om klassifisering av bærekraftige økonomiske aktiviteter ble vedtatt av EU i juni 2020. Forordningen fastsetter kriterier for å avgjøre om en økonomisk aktivitet kan anses som miljømessig bærekraftig (Forordning 2020/852/EU, Artikkel 1 første ledd). Formålet er å skape en felles forståelse for hvilke aktiviteter og investeringer som kan regnes som bærekraftige (EØS-notatbasen, 2020). Forordningen omfatter finansmarkedsdeltakere og foretak som er underlagt forpliktelsen til å offentliggjøre en ikke-finansiell oversikt eller en konsolidert ikke-finansiell oversikt i henhold til henholdsvis artikkel 19a eller 29a i europaparlaments- og rådsdirektiv 2013/34/EU (Forordning 2020/852/EU, Artikkel 1 annet ledd).

Denne forordningen skal lette sammenligningen av investeringsmulighetene og anmode selskaper til å etablere mer bærekraftige forretningsmodeller. Klassifiseringssystemet, også kalt

taksonomien, skal blant annet danne grunnlag for en europeisk standard for grønne obligasjoner. Denne standarden kan være med på å synliggjøre bærekraftige investeringer. Det kan også redusere muligheten for grønnvasking, som skjer når finansielle produkter markedsføres som grønne uten å ha beviselige klima- eller miljøeffekter (EØS-notatbasen, 2020).

Det blir definert seks miljømål i forordningen. Miljømålene inngår i EUs taksonomi. De seks miljømålene det skal legges vekt på er (Forordning 2020/852/EU, Artikkel 9):

1. Begrense klimaendringer,
2. Tilpasning til klimaendringer
3. Bærekraftig bruk og beskyttelse av vann- og marineressurser,
4. Omstilling til en sirkulærøkonomi
5. Forebygging og bekjempelse av forurensning,
6. Beskyttelse og restaurering av biologisk mangfold og økosystemer

Disse miljømålene skal være en retningslinje for virksomhetene. Utgangspunktet er at den økonomiske aktiviteten i virksomheten skal bidra vesentlig til minst et av disse seks miljømålene. Dette betyr ikke at virksomhetene skal glemme de andre miljømålene. Den økonomiske aktiviteten i virksomheten skal heller ikke kunne være til vesentlig skade for noen av de andre miljømålene (EØS-notatbasen, 2020). Aktiviteten skal også oppfylle minimumskriterier for sosiale rettigheter (NHO, 2021).

Denne forordningen trådte i kraft fra 12 juli, 2020. Deler av forordninger blir likevel ikke iverksatt før 2022 og 2023 (Forordning 2020/852/EU, Artikkel 27).

Disse to EU-forordningene om bærekraftig finans skal inn i EØS-avtalen, det vil si at den også skal inn i norsk rett. Dette vil skje gjennom lov eller forskrift (EØS-notatbasen, 2020). Det jobbes for øyeblikket med å se på muligheter for å lage en ny norsk lov om opplysninger om bærekraft, etter forslag fra Finanstilsynet (Finansdepartementet, 2020).

Direktivene og forordningene som EU utarbeider skal være med på å skape sammenlignbare utarbeidelser av regnskap for virksomheter som tilhører EU-land. Dette vil igjen gjøre det lettere for interessenter å ta beslutninger. Det er ikke bare EU som utarbeider lovgivninger for å skape gode regnskapsutarbeidelser. Det finnes ulike internasjonale standarder som blir brukt i EU. En av de som blir brukt mye siden september 2002 er IFRS-standardene (Europalov, u.å.).

International Financial Reporting Standards (IFRS) er fastsatt av International Accounting Standards Board (IASB). Standarden brukes stort sett av offentlig ansvarlige selskaper og finansinstitusjoner, som er notert på en børs (IFRS, u.å.). IFRS brukes blant annet ved utarbeidelse av

konsernregnskap. For å kunne sammenligne den finansielle rapporteringen på tvers av EU (EU kommisjonen, 2019). IFRS-standarden sier ikke eksplisitt noe om hvordan klimarelaterte forhold skal vurderes (IFRS, 2020).

Det finnes allerede flere organisasjoner som utvikler spesifikke standarder for bærekraftsrapportering som brukes innenfor EU. Tabellen under viser en oversikt over de mest relevante ikke-finansielle rapporteringsverktøyene. Rapporteringsverktøyene inneholder typer av risiko knyttet til områder innenfor økonomiske, miljømessige og sosiale forhold (Truant, Corazza, og Scagnelli, 2017).

Table 1. Relationship between non-financial reporting tools and Social and Environmental risks. CDP: Carbon Disclosure Project; GRI: Global Reporting Initiative; IIRC: International Integrated Reporting Council.

Reporting Tool	Level of Analysis Corporate (C)/ Supply Chain (SC)/Stakeholder (S)	Guidance Towards Risk Disclosure	Type of Risks
GRI	C/SC	Overall strategies, due diligence, risk management processes Risks identification, impact, opportunities	<i>Economic:</i> Market presence, procurement practices, anti-corruption, anti-competitive behaviour. <i>Environmental:</i> Materials, energy, water, biodiversity, emissions, effluents, and waste. <i>Social:</i> Employment, labour/management relations, occupational health and safety, diversity and equal opportunity, non-discrimination, freedom of association and collective bargaining, child labour, forced or compulsory labour, security practices, rights of indigenous peoples, human rights, local communities, public policy, customer health safety, marketing and labelling, customer privacy, compliance
CDP	C/SC	Overall strategies	Forest, water, climate change
IIRC	C/S	Market risks and other risks beyond financial reporting Strategy to risk mitigation and opportunities maximization	Risks and opportunities related to corporate value creation
UN Global Compact (self-assessment)	C/S	Identifying and assessing risk, opportunity, and impact	Human rights, occupational health and safety, labour rights, environmental, and anti-corruption issues
Total Impact Measurement and Management (TIMM)	C/SC/S	Management and measurement of holistic risks	Social, environmental, economic, fiscal
Full Cost Accounting (FCA)	C	Not consider risks	Not consider risks but only cost incurred—direct and indirect
Environmental Profit and Loss	C	Not consider risks	Consider direct and indirect costs related to the environment
Social Capital Protocol	C/SC/S	Risk assessment and evaluation	Contextualised risks without a priori list
Natural Capital Protocol (assessment)	C/S	Risk assessment, identification, impacts] and opportunities	Not a priori set, as it is built to dialogue with existent tools
Common Good Balance Sheet	C/SC/S	Active examination of the risks of purchased goods and services, consideration of the social and ecological aspects of suppliers and service partners	Not a priori set

Tabell 1: Oversikt over de mest relevante ikke-finansielle rapporteringsverktøyene³

Den mest brukte standarden for bærekraftsrapportering, både globalt og i EU, er GRI - Global Reporting Initiative (Ellefsen, 2019). Standarden skal være med på å skape et felles språk for virksomheter innenfor rapportering av økonomi, miljø og sosiale forhold. Det vil føre til at man kan sammenligne rapportene globalt, og virksomhetene får mulighet til å være åpne og ansvarlige. Informasjonen i rapporten skal hjelpe investorer, kapitalmarkeder, samfunnet, osv., med å ta beslutninger om en virksomhet er med på å bidra til en bærekraftig utvikling (Global Reporting Initiative, 2021).

³ (Truant, Corazza, og Scagnelli, 2017)

GRI-standarden bygger på to hovedkomponenter (Ellefsen 2019):

- i. Universelle standarder (GRI-1XX)
- ii. Temaspesifikke standarder:
 1. Økonomi (GRI-2XX)
 2. Miljø (GRI-3XX)
 3. Sosiale forhold (GRI-4XX)

Videre har vi også andre globale organisasjoner som har sine standarder og rammeverk innenfor bærekraftsrapportering. Eksempler på dette er Carbon Disclosure Project (CDP), International Integrated Reporting Council (IIRC), Climate Disclosure Standards Board (CDSB) og Sustainability Accounting Standards Board (SASB). Det finnes derfor mange ulike standarder for rapportering av bærekraft, og det blir vanskelig for virksomheter å kunne rapportere på en god og effektiv måte. Samtidig blir det vanskelig å sammenligne selskapers ikke-finansielle rapportering, da standardene ikke er entydige (Ellefsen, 2020).

På bakgrunn av denne kompleksiteten har GRI, CDP, IIRC, CDSB og SASB begynt et samarbeid mot ett rapporteringssystem for bærekraft. For å kunne oppnå et godt resultat skal disse fem internasjonale standardsettende organisasjonene samarbeide med blant annet IFRS og EU-kommisjonen. Standardsetterne for bærekraftsrapportering ønsker å få til en likestilling mellom den finansielle rapporteringen og den ikke-finansielle rapporteringen (Impact Management Project, World Economic Forum, og Deloitte, 2020).

I november 2020 publiserte IASB en oversikt over gjeldende krav om bærekraftsrapportering innenfor IFRS-standarden. I tabell 4 i vedlegg 2 kan man se en kort oppsummering av de gjeldende kravene. Dette dokumentet hadde et opplæringsformål, og endret gjeldende standarder for å inkludere krav om klimarelaterte forhold i regnskapet. Det vil si at ved bruk av standarden må selskapet vurdere klimarelaterte forhold når de anvender de ulike prinsippene (IFRS, 2020).

Denne oversikten viser blant annet endringer i IAS 1 - Presentasjon av finansregnskap. Den opprinnelige IAS 1 inneholder *“de overordnede kravene til presentasjon av regnskapet, retningslinjer for deres struktur og minimumskrav til innholdet. Det krever at foretaket presenterer et komplett sett med regnskap minst årlig, med sammenligningsbeløp for foregående år”* (IFRS, 2021a). Videre lister bestemmelsen opp ulike finansielle opplysninger som må være med for å kunne oppnå et komplett regnskap. Det må blant annet opplyses om virksomhetens finansielle stilling ved regnskapsperiodens slutt (IFRS, 2021a).

I bestemmelsen som inkluderer klimarelaterte forhold stilles det *“krav til at opplysninger om forhold som kan påvirke investorb beslutninger skal gis, selv om IFRS ikke inneholder konkrete opplysningskrav knyttet til det aktuelle forholdet. Klimarisiko og andre klimarelevante opplysninger nevnes som eksempler på slike forhold. Klimarisiko vil påvirke estimatusikkerhet i en del tilfeller, og i så fall vil dette være opplysningsplikt etter bestemmelsene i IAS 1”* (Kvifte, 2021). Her gjelder bestemmelsen for ikke-finansiell rapportering. I den nye bestemmelsen ser vi at IASB setter et større fokus på at klimarisiko og andre klimarelevante opplysninger skal tas med i regnskapet. Dette er også gjort for de andre bestemmelsene i vedlegg 2 (Kvifte, 2021).

IASBs perspektiv på bærekraftsrapportering fokuserer på investoren som primærbrukeren av rapportene (Kvifte, 2021). Investorer er svært interessert i effekten klimaendringene har på selskapets forretningsmodell, kontantstrømmer, finansielle stilling og økonomiske resultat. På denne måten må selskap som bruker IFRS-standarden vurdere klimarelaterte forhold. Spesielt viktig er det å vurdere klimarelaterte forhold når disse forholdene har en stor betydning for regnskapet (IFRS 2020). IASB gir her potensielle retningslinjer for hvordan krav til rapportering av bærekraft kan gjøres både på kort sikt, men også på lang sikt. Dette er et steg på veien mot å likestille og skape et samspill mellom ikke-finansiell rapportering og finansiell rapportering (Kvifte, 2021).

I mars 2021 møttes IFRS-stiftelsen for å støtte en global rapporteringsstandard for bærekraft. IFRS-stiftelsen vil samarbeide med IOSCO-styret, om å organisere et nytt styre for å utarbeide standarden for bærekraftsrapportering. De vil sette søkelys på informasjon som er viktig for beslutningene som investorer, kreditorer og långivere må ta. Videre vil de blant annet bygge på Financial Stability Board som er utarbeidet av Task Force on Climate related Financial Disclosures (TCFD) (IFRS, 2021b).

TCFD er opprettet for å gjøre rapporteringen av klimarelatert finans bedre. Arbeidsgruppen innenfor TCFD har utviklet et rammeverk for virksomheter for å oppdage klimarelatert risiko, og muligheter i deres eksisterende rapportering. Dette rammeverket vises gjennom fire temaer som er styring, strategi, risikostyring og beregninger og mål, altså kjerneelementene i hvordan organisasjoner opererer (TCFD, 2017).

Videre utarbeider også European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG) en standard for bærekraftsrapportering. EFRAG publiserte to rapporter i 2021 som inneholder anbefalinger til EU-kommisjonen om veien videre for å utarbeide standarder for næringslivets rapportering av bærekraft (Revisorforeningen, 2021). Organisasjonen er privat, og ble etablert i 2001. EFRAG fungerer som rådgiver for EU-kommisjonen. Medlemsorganisasjonene er organisasjoner med interesse innenfor EU, og nasjonale organisasjoner som har interesse for eller kunnskap om å utvikle

IFRS-standarder (EFRAG, u.å.). Organisasjonen arbeider i dag med å utarbeide et forslag til en europeisk standard for bærekraftsrapportering (Revisorforeningen, 2021).

De to rapportene som ble publisert omhandler rapportering av bærekraft. Den første rapporten ble publisert i februar 2021. Rapporten inneholder 54 forslag som EFRAG har utarbeidet til en mulig ikke-finansiell rapporteringsstandard innenfor EU (EFRAG, 2021). Den andre rapporten ble publisert i mars 2021, og tar for seg hvordan EFRAG har organisert seg under to forskjellige rapporteringsorgan. Det ene rapporteringsorganet som har fått navnet Financial Reporting Board (FRB) har ansvar for den finansielle rapporteringen. Det andre rapporteringsorganet er det nydannede Non-Financial Reporting Board (NFRB) som har ansvar for den ikke-finansielle rapporteringen (Gauzès, 2021). EFRAG tar sikte på at første høringsutkast av standarden vil være klart i løpet av 2022, og at standarden da vil bli tatt i bruk i regnskapsåret 2023. Et av temaene som kan bli tatt opp når den nye europeiske standarden skal lages er hvordan man skal tilpasse standarden for SME (Revisorforeningen, 2021).

SMEs rapportering av bærekraft er i dag uregulert, dette vil EU endre på. Det er i dag ingen klare standarder eller retningslinjer for SME, slik som vi ser det er for store selskaper. I rapporten «Proposals for a relevant and dynamic EU sustainability reporting standard-setting» fremkommer det av forslag 9 at SME skal inkluderes i rapporteringen av bærekraft. Bakgrunnen for dette er at små og mellomstore bedrifter er en stor del av økonomien, og dermed er de med på å påvirke miljøet og samfunnet vårt. Prosessen med å skape en styrket bærekraftsrapportering i EU bør inkludere en balansert løsning for SME, slik at de kan være med å spille en rolle i det økonomiske skiftet i EU. Standarden bør tilpasses disse virksomhetene på en slik måte at informasjonen som blir rapportert er relevant for deres interesser. Forslag 51 og 52 omhandler hvordan bærekraftsrapportering for SME bør gjennomføres. I forslag 51 er tanken at SME skal rapportere om bærekraft på to nivå. Disse nivåene avhenger av hvor stort selskapet er, og hvilken risikoprofil de har. Det første nivået innebærer ikke-sektorspesifisert rapportering om bærekraft for å sikre sammenheng og effektivitet i verdikjeder for små og mellomstore bedrifter. Det andre nivået består av mer sektorspesifikke rapporteringer om bærekraft basert på en risikobasert tilnærming som skiller svært kritiske sektorer fra mindre kritiske sektorer. Forslag 52 mener at standarden bør inneholde et fokus på forretningsmodellen, et sammendrag av de sentrale bærekraftsutfordringene og hvordan de påvirker KPI-ene. Samtidig må standarden svare til forventningene til SME-ledergruppen, verdikjeden og finansinstitusjonen (EFRAG, 2021).

Av rapporten er det foreløpig ikke sagt noe om at EU-kommisjonen vil stille krav til bærekraftsrapportering for små og mellomstore bedrifter, men det kan bli unntak for SME-er som er

børsnoterte. Uavhengig om det blir lovkrav eller ikke, så er tanken at SME uansett vil bli påvirket av standarden. Det vil skje ved gjennom strengere krav til store selskaper og finansinstitusjoner om rapportering av bærekraft, som fører til at SME vil få forespørsler om bærekraftsrapportering fra sine interessenter. Disse interessentene kan være bedriftskunder, leverandører eller/og finansinstitusjoner (EFRAG, 2021).

2.2.2 Lovverket i Norge

I 2013 ble det innført en ny lovbestemmelse i regnskapsloven, §3-3c som sier at alle store foretak skal rapportere om sitt samfunnsansvar (Lov om årsregnskap m.v.). Hensikten med lovbestemmelsen var å gjøre både offentlige og private bedrifter mer bevisste på sitt ansvar for samfunnet (Finansdepartementet, 2012).

Regnskapsloven §3-3c: *“store foretak skal redegjøre for hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, likestilling og ikke-diskriminering, sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter”* (Lov om årsregnskap m.v.).

Samfunnsansvar ble definert i den nye ISO-standard for samfunnsansvar (ISO 26000), som ens påvirkning på samfunnet og miljøet gjennom sine avgjørelser og aktiviteter. Slik kan en gjennom en transparent og etisk atferd bidra til en bærekraftig utvikling. Samfunnsansvar innebærer også ifølge ISO-standard at aksjeholdere sine forventninger må tas hensyn til, samtidig som lovkrav og internasjonale atferdsnormer oppfylles. Avsluttende må dette innlemmes gjennom hele organisasjonen og praktiseres i alle ens forhold (Finansdepartementet, 2012).

I utforming av regnskapsloven §3-3c oppnevnte Finansdepartementet en arbeidsgruppe, som skulle følge opp Stortingsmelding nr.10 fra 2009, om næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi. Meldingen handlet om bedrifters ansvar utover lønnsomhet, og hvordan øke bevissthet rundt samfunnsansvar både i offentlig og privat sektor. Spørsmålet deres var om juridiske virkemidler kunne brukes for å øke denne bevisstheten. Utenrikskomiteen uttalte i denne sammenhengen at et flertall mente at et utvidet rapporteringsregime ville medføre økt fokus på ens samfunnsansvar i ens virksomhet. Videre påpekte de at rapporteringskravene måtte utformes på en slik måte at rapporteringen ikke er et mål i seg selv, men at den enkelte rapporterer på aktiviteter tilpasset egen virksomhet, at en har fokus på eget samfunnsmessig fotavtrykk, og at en har søkelys på hva de selv gjør for å sikre en bærekraftig og positiv påvirkning på omverdenen. Et mål med å innføre nye rapporteringskrav var å forbedre informasjonen om bedriftene sitt arbeid med samfunnsansvar, og at denne informasjonen skulle være tilgjengelig for kunder, investorer og det øvrige samfunnet. De oppgav også at det var ønskelig å oppnå et enhetlig rapporteringsregime for

samfunnsansvar, bærekraft og sosial påvirkning, og for å oppnå dette ønsket de å integrere de krav som allerede var for miljø og likestilling. Videre gav proposisjonen til Stortinget at kravene til rapportering om samfunnsansvar burde knyttes til internasjonale initiativer, som for eksempel FNs Global Compact Initiative og FNs prinsipper for ansvarlig investering (Finansdepartementet, 2012).

Global Compact Initiative kom gjennom FN i 1999, for å skape et samarbeid med næringslivet om en bærekraftig utvikling. Ideen bak Global Compact er ti grunnleggende prinsipper innenfor fire kategorier. Disse fire kategoriene er menneskerettigheter, arbeidsstandarder, miljø og anti-korrupsjon. Global Compact har utviklet: det globale rapporteringsinitiativet (GRI) (Finansdepartementet, 2012). Regnskapsloven §3-3c fjerde ledd gir i samsvar med dette at departementet kan gi forskrifter for bedre samsvar med Global Compact, og bærekraftig utvikling (Lov om årsregnskap, mv.).

Ikke-finansiell informasjon som skal rapporteres er også nevnt i regnskapsloven §3-3a. Denne paragrafen er kommet i norsk rett på bakgrunn av to direktiv i fra EU: regnskapsdirektivet (78/660/EØF) og konsernregnskapsdirektivet (83/349/EØF). Disse gav at årsberetning skal inkludere ikke-finansielle nøkkeltall som er relevante og nødvendige for å forstå selskapets utvikling, resultat og stilling. Da EU-kommisjonen fulgte opp direktivene i 2011 med en strategi for samfunnsansvar, ble konseptet CSR definert (Finansdepartementet, 2012). CSR står for Corporate Social Responsibility, og er forventningen om at bedrifter skal ta ansvar for deres påvirkning på mennesker, miljø og det samfunnet de opererer i (Utenriksdepartementet, 2016). Strategien fra EU-kommisjonen la frem regelverksforslag for å sikre like rammebetingelser for CSR-rapportering i EU. Disse forslagene omhandlet rapportering om sosiale forhold og miljø, som gikk utover regnskapsloven §3-3a (Finansdepartementet, 2012).

Etter regnskapsloven §3-3a niende ledd: *«skal det gis opplysninger om arbeidsmiljøet og en oversikt over iverksatte tiltak som har betydning for arbeidsmiljøet»* (Lov om årsregnskap m.v.). Samtidig fremkommer det av regnskapsloven 3-3a tiende ledd at *«det skal gis opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø»* (Lov om årsregnskap, m.v.).

For børsnoterte foretak skulle dermed årsberetningen inneholde ikke-finansielle forhold. Gjeldende bestemmelse kom på bakgrunn av EU-direktiv, som skulle harmonisere medlemslandene sine regnskapslovgivninger. Med mål om at lovgivningen skulle bli tilpasset en mer internasjonal standard (IFRS) (Finansdepartementet, 2004).

Den norske regjeringen forventet at arbeidet med et ansvarlig næringsliv skulle knyttes til fire kjerneområder: klima og miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, og anti-korrupsjon. Disse forventningene bygget på nasjonale og internasjonale standarder, konvensjoner og rapporteringsnormer. De viktigste var OECDs retningslinjer, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter og FNs Global Compact. Disse forventningene er pålagt store selskap i Norge gjennom regnskapsloven §3-3c (Utenriksdepartementet, 2019).

Arbeidsgruppen, nevnt ovenfor, forventet at søkelyset på næringslivets samfunnsansvar ville øke fremover. Dette forventet de ville gi bedrifter, som opptrådte sosialt og miljømessig ansvarlig, en fordel både for markedsposisjon og konkurranse. Slik ville bedriftene i Norge styrke sin posisjon i markedet og på den måten bli konkurransedyktige, både innenlands og i utlandet. Arbeidsgruppen mente videre at dette ville kunne skape verdier for virksomheten og hindre forringing av verdier i virksomheten. I sitt innlegg til lovforslaget uttaler LO at det er klart at det vil koste virksomhetene noe å oppfylle kravene, men kostnaden av omdømmetap og tap av konkurransevne også vil kunne bli store. Virksomhetene vil dermed ha noe å tjene på å ta samfunnsansvaret på alvor. Stortingsmeldingen påpekte også at ved å ta et ansvarlig forhold til sine kunder, eiere og interessenter, styrket en sin stilling (Finansdepartementet, 2012).

Virksomheter har et langsiktig perspektiv, med et mål å skape gode, økonomiske resultater, som skal ivareta de ulike interessentene. Målene skal nås gjennom å ta etiske, miljømessige og sosiale hensyn. Begrepet den tredelte bunnlinjen brukes ofte i denne sammenheng (Finansdepartementet, 2012). Den tredelte bunnlinjen ble lansert av forfatter og entreprenør John Elkington. Han mente at det lenge hadde vært et stort søkelys på det økonomiske innenfor virksomheter, om det er et økonomisk overskudd eller underskudd. Dette sier lite om påvirkningen på samfunnet, da virksomheter kan påvirke samfunnet på andre områder enn økonomisk. For eksempel kan en med et stort overskudd likevel påføre samfunnet negative konsekvenser, men en kan også gå med store underskudd, og likevel ha en positiv virkning på samfunnet. Med bakgrunn i dette utviklet Elkington en modell slik at virksomheter også skulle rapportere om sosiale og miljømessige forhold (Nilsen, 2020). Elkington mente at det måtte utarbeides system for å rapportere resultatene fra alle tre bunnlinjene: økonomi, miljø og samfunn. Formålet med den triple bunnlinjen var å vise sammenhengen mellom økonomi og velstand, miljøhensyn og sosial rettferdighet. At det bedriften gjør, både deres avgjørelser og aktiviteter, burde gi fordeler både til virksomheten selv, men også forbrukerne og miljøet. Dette ville gi et mer langsiktig perspektiv, og dermed en mer vedvarende suksess (Sander, 2020).

Profitt – økonomisk fremgang	Planet – miljømessig ansvar	People – Sosiale forhold
Å ha et langsiktig perspektiv, forbli konkurransedyktig og skape økonomisk verdi.	Å sikre at bedriftens aktivitet tar hensyn til miljøet, og strebe etter kontinuerlige forbedringer.	Å ta hensyn til lokalmiljø og samfunnet ellers. Å inkludere sosiale, kulturelle og politiske spørsmål som er relevant for kjernevirksomheten.

Figur 4: Modell av den tredelte bunnlinjen⁴ .

2.2.3 Forslag til ny bærekraftslov i Norge

The Governance Group utførte i 2019 en analyse av bærekraftsrapporteringen til de 100 største selskapene på Oslo Børs. De konkluderer med at siden regnskapsloven ikke setter klare krav til hvordan gjennomføre rapportering av samfunnsansvar, er det vanskelig å gjøre seg nytte av selskapenes rapporter. Da det er vanskelig å forstå hvordan de forholder seg til risiko innenfor samfunnsansvaret, og det er vanskelig å sammenligne selskapene. Dette skjer fordi kriteriene for rapportering ikke er entydige (The Governance Group, 2019). Dette resultatet finner støtte i Finanstilsynets kartlegging i 2020 av bærekraftsrapportering i Norge blant de omfavnet av loven, som er store børsnoterte selskap i Norge. Denne kartleggingen viser at rapportering av klimarisiko i dag er begrenset og lite kvantitativ. De mener videre at informasjonen bør gis samlet og på en konsistent måte, og med en klar kobling til den finansielle informasjonen - for å sikre at informasjonen er lett tilgjengelig og sammenliknbar over tid. Dette er av interesse for investorer, eiere, kunder og andre interessenter. Finanstilsynet mener videre at gjennom å knytte bærekraft til forretningsmodellen, som bør være tilstrekkelig beskrevet, vil dette sikre en god forståelse for foretakets verdiskaping. Opplysningene bør være relevante og vesentlige for å sikre nyttig informasjon til beslutningstakerne. Økte krav til informasjon om ikke-finansielle forhold er tatt inn i EUs regnskapsdirektiv, gjennom endringsdirektiv, og ble vedtatt i 2014: Non-Financial Reporting Directive (2014/95/EU). Dette direktivet forventer Finanstilsynet at vil gjennomføres i Norge om kort tid. EU forordning 2020/852 setter videre kriterier for å avgjøre om økonomisk aktivitet er bærekraftig (Finanstilsynet, 2020a).

I april 2020 ble Finanstilsynet bedt av Finansdepartementet, å utrede behovet for endringer i norsk rett i forbindelse med offentliggjørings- og klassifiseringsforordningen. Bakgrunnen for forordningene er EU-kommisjonens handlingsplan med tiltak for hvordan skape bærekraftig finans,

⁴ (Sander, 2020)

som innfrir forpliktelsene i Parisavtalen (Finanstilsynet, 2020b). Finansdepartementet publiserte i oktober 2020 et høringsnotat med et forslag om en ny lov om opplysninger om bærekraft. Dette kommer som et forslag fra Finanstilsynet, om hvordan gjennomføre EUs offentliggjøringsforordning og klassifiseringsforordning (Finansdepartementet, 2020).

Offentliggjøringsforordning (2019/2088) ble vedtatt i EU i november 2019, og vil bli gjeldende i EU fra mars 2021 (Finanstilsynet, 2020b). Norge er forpliktet til å gjennomføre offentliggjøringsforordningen i norske rettsregler. Offentliggjøringsforordningen sitt hovedformål er å styrke beskyttelsen av sluttinvestoren ved å forbedre den formidlede informasjonen. Dette skal gjennomføres ved å redusere informasjonsasymmetrien, da særlig med søkelys på bærekraft og bærekraftsrisiko gjennom opplysningskrav. Denne informasjonen skal offentliggjøres på deres nettsider, før avtaleinngåelser med kunder, og i periodiske rapporter. Opplysningene skal være på både foretaksnivå og produktnivå, og skal informere om miljøforhold, sosiale forhold og selskapsstyring. Finanstilsynet foreslår at offentliggjøringsforordningen gjennomføres i egen lov gjennom inkorporasjon/henvisning (Finanstilsynet 2020b; EU 2019).

Klassifiseringsforordningen (2020/852) sitt mål er å etablere en felles forståelse for hvilke aktiviteter og investeringer som er bærekraftige. For slik å gjøre sammenligning mellom bedrifter enklere, og for å gi et insentiv til bedrifter til å bli mer bærekraftige. Forordningen ønsker å oppnå dette gjennom kriterier for å fastsette om økonomisk aktivitet er bærekraftig. Dette klassifiseringssystemet skal danne et grunnlag for en europeisk standard for grønne obligasjoner og en merkeordning for grønt finansierte produkter. Klassifiseringsforordningen definerer miljømessig bærekraft, som investeringer som finansierer økonomiske aktiviteter som kvalifiserer som bærekraftige etter forordningen. Videre defineres tiltak for å begrense klimaendringer, som alle tiltak som bidrar til å oppnå målene i Parisavtalen. Til sist defineres klimatilpasning som tilpasningen til både faktiske og forventede klimaendringer (Finanstilsynet, 2020b; EU, 2020).

Finanstilsynets forslag om en egen lov er for å skape en bedre oversikt og en harmonisering av reglene. Ved å innføre en egen lov for bærekraft vil det reflektere den samfunnsmessige verdien til slik informasjon, og det vil tydeliggjøre sammenhengen mellom opplysningskrav og rapporteringsplikt. Finanstilsynet ønsker å gjennomføre forordningene gjennom inkorporasjon, altså henvisninger. De mener videre at henvisningene bør tas inn på lovnivå, og at fremtidig regelverk bør skje gjennom forskrifter til den nye loven. Da dagens bærekraftsregler og EUs forordninger ikke har samme anvendelsesområde, ser Finanstilsynet et behov for å angi anvendelsesområde for loven gjennom egne paragrafer, for slik å opprette samsvar med det øvrige norske regelverket (Finanstilsynet, 2020b).

Kjersti Okstad Kirkeby, fra Finanstilsynet, holdt en presentasjon om bærekraftsrapportering i Norge, i januar 2021. Temaet handlet om dagens krav til rapportering og arbeid i EU. Hun tok opp muligheten for en egen lov om opplysninger om bærekraft i Norge, på bakgrunn av at det kommer nye og utvidede krav til rapportering innenfor bærekraft. Hun påpekte spesifikt at det vil komme endringer i regnskapsloven og at nye regelverk vil bli gjennomført i Norge innen kort tid (Kirkeby, 2021).

Høringsnotatet ba cirka 70 norske aktører å komme tilbake med eventuelle merknader til forslaget fra Finanstilsynet innen 8.januar 2021. Eventuelt å videresende forslaget til aktuelle aktører. De fikk 38 høringssvar. Blant annet Regnskap Norge, Revisorforeningen, Finans Norge og Finansforbundet (Finansdepartementet, 2020). Regnskap Norge er en slagkraftig organisasjon med over 2600 regnskapsbyråer, som til sammen fører regnskap for rundt 300 000 små og mellomstore bedrifter over hele landet (Regnskap Norge, u.å.). Revisorforeningen er en interesse- og kompetanseorganisasjon for statsautoriserte revisorer, med 5 000 medlemmer (Revisorforeningen, u.å.). Finans Norge, finansnæringens hovedorganisasjon, med cirka 240 finansbedrifter med 50 000 ansatte (Finans Norge, u.å.). Finansforbundet er det største fagforbundet i finansnæringen, med 32 000 medlemmer fra 300 bedrifter (Finansforbundet, 2021b).

Regnskap Norge støttet egen lov om opplysninger om bærekraft, og forslaget om å flytte regnskapsloven § 3-3c, for slik å samle regelverket om bærekraftsrapportering. De var derimot usikre på gjennomføringen. Videre påpekte de at for store selskap å kunne sannferdig rapportere om sin bærekraft er de avhengige av å hente informasjon om bærekraft fra sine underleverandører og samarbeidspartnere gjennom hele verdikjeden. I Norge vil dette bestå av et stort volum små- og mellomstore bedrifter, som ikke direkte er underlagt noen rapporteringsplikt. Regnskap Norge har i dag et prosjekt sammen med Sverige og Finland for å skape en standard for bærekraftsrapportering i SMB, prosjektet heter Nordic Sustainability Reporting Standard (NSRS). De gav nylig ut en rapport som gir at SMB-markedet står for cirka 64% av klimautslippene i Europa, det er dermed avgjørende at SMB inkluderes. Regnskap Norge opplever forslaget som manglende i sin analyse av hvordan SMB i Norge vil påvirkes, og hvilke forventninger det er til disse. SMB har minimalt med kompetanse og ressurser til bærekraftsrapportering, og er derfor avhengige av profesjonell hjelp. Regnskap Norge avslutter med å advare mot å gjøre lovverket utilgjengelig og lite brukervennlig. De anbefaler dermed å utarbeide praktiske og tilgjengelige veiledere til de som blir direkte og indirekte påvirket av loven (Regnskap Norge, 2021).

Revisorforeningen ser forslaget fra Finanstilsynet som uklart og delvis avvikende fra innholdet i forordningene. De mener forslaget mangler tilstrekkelig utredning og vurdering av

relevant EU-regelverk (NFRD), da de anser virkeområdet for de to forordningene å være ulikt. Revisorforeningen er kritiske til hvilke opplysninger som skal innhentes fra leverandører og kunder, og hvordan dette skal foregå i praksis. Da foretak utenfor lovverket indirekte vil få rapporteringskrav de ikke har erfaring eller ressurser til å gjennomføre. Revisorforeningen er positive til å samle kravene til rapporteringen i ett lovverk, som ikke bare gjelder store selskap, da bærekraft påvirker alle. De ser likevel ikke dette som aktuelt på nåværende tidspunkt og foreslår derfor å utarbeide to lover, med samme virkeområde som forordningene. De anser ikke en særnorsk variant som ønskelig, uten en mer omfattende utredning. Revisorforeningen mener at gjennom en utredning av behov for rapportering av bærekraft på et generelt grunnlag, kan Norge igjen bli ledende innen bærekraft, slik Norge var etter Brundtland-kommisjonens rapport i 1987 (Revisorforeningen, 2020).

Finans Norge understreker i sitt hørings svar at de opplever mangel på norske definisjoner og datagrunnlag. De ser også problemer med å gjennomføre regelverket i Norge på bakgrunn av flere rettsakter i EU som ikke er gjeldene i Norge, da de ikke er inkorporert i EØS-avtalen. Finans Norge anser finansnæringen som avhengige av rapportering fra kunder og investeringsobjekt for å kunne oppfylle rapporteringskravene. For å oppfylle dette behovet ønsker de tilgang på taksonomi data i et standardisert og lett tilgjengelig format. Ved å ha et godt nasjonalt datagrunnlag vil Norge ha en nasjonal konkurransefordel, og de anser dette som et viktig bidrag i omstillingen til et bærekraftig samfunn. Finans Norge ber Finanstilsynet klargjøre om definisjonene i forordningene gjelder likt i den nye loven, særlig siden store foretak er definert ulikt i norsk lov og i forordningene fra EU. Finans Norge ønsker at det vurderes å innføre tilpassede rapporteringsløsninger for mindre aktører som omfattes av klassifiseringsforordningen (som små banker) (Finans Norge, 2021).

Avsluttende ser vi på hørings svaret fra Finansforbundet, som er støttende i at en klargjøring av hva som er bærekraftig vil styrke like og forutsigbare rammebetingelser. Det vil gjøre det enklere for kunder, investorer, ansatte og selskaper, og på denne måten vil konkurransekraft øke. De mener dette vil øke etterspørselen etter grønne produkter, og slik styre kapital mot bærekraftige investeringer. De mener at det finansielle systemet må bidra for å få til en grønn omstilling, ved å kanalisere penger og håndtere risiko, som klimarisiko. Finansforbundet mener det trengs et kompetanseløft, en åpenhet og tilgjengelighet rundt bærekraftsinformasjon, det vil gjøre enklere for investor å ta velinformerte og bevisste valg. Avsluttende ønsker de at myndighetene og politikken skal satse på finansnæringen, og at dette skal synliggjøres gjennom tiltak som stimulerer kompetanseutvikling, og forskning på finans, bærekraft og grønn konkurransekraft (Finansforbundet, 2021b).

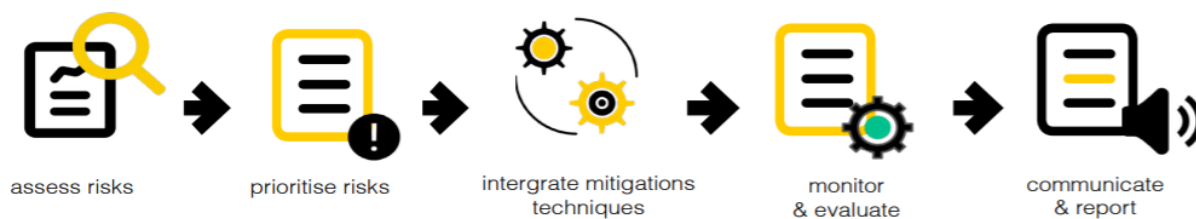
2.2.4 Bærekraftsrapportering blant SMB

I dag er lovverket i Norge innenfor bærekraft i regnskap rettet mot de store selskapene, regnskapsloven §3-3c. Små foretak har flere unntak fra reglene i regnskapsloven, som for årsberetningens innhold, jf. regnskapsloven §3-3, unntak fra de grunnleggende regnskapsprinsippene, jf. regnskapsloven §4-1 andre ledd, og vurdering av finansielle omløpsmidler, jf. regnskapsloven §5-8 andre ledd (Lov om årsregnskap, mv.). Det er også etablert en egen standard for små foretak, jf. NRS 8 God regnskapsskikk for små foretak.

Ifølge Accountancy Europe er det i dag, med tanke på globalisering, mer komplekse verdikjeder, forventninger hos investor og klimakrisen, i økende grad viktig for SMB å ta med bærekraft i forretningsplanen. Å ignorere dette kan bli mer kostbart enn å tilpasse seg. Da samfunnet og økonomien aktivt deltar i det grønne skiftet, og det dermed blir økende krav om bærekraftige praksiser og informasjon (Accountancy Europe, 2020b).

Accountancy Europe oppsummerer de umiddelbare risikoene hos SMB i sju punkt, disse er utdaterte forretningsmodeller, manglende konkurransedyktighet, (fremtidige) lovpålagte krav, ikke-pålagte krav (som underleverandør), mindre tilgang til finansiering (bærekraftskriterier og grønne lån), «stranded assets», og til sist verdikjede relaterte risikoer (må være godt kjent med egne verdikjeder for å unngå ukjente utfordringer). Videre mener de ved å utnytte det grønne skiftets potensiale kan de oppnå visse fordeler som: utviding av virksomheten (utvide kundekrets og tjenestespektre), kostnadsreduksjon (grants), etterkommer planlegging (hvem skal overta), positiv merkevare (tiltrekker kunder og styrker ansattes lojalitet), tiltrekke seg finansiering, og til sist langtidstrategi (endre fokus fra korttids resultat) (Accountancy Europe, 2020b). «Stranded assets» er ifølge Finanstilsynet eiendeler som har mistet hele eller deler av sin verdi på bakgrunn av endringer i eksterne rammebetingelser, som teknologi, regelverk, markeder eller samfunnsvaner (Finanstilsynet, 2020a)

Accountancy Europe foreslår en fem-steps plan, som rammeverk for en robust bærekraftig risikostyring: 1.Utføre en risikovurdering av verdikjeden, forretningsmodell og aktiviteter, for å identifisere risikoer og deres påvirkning. 2.Prioritere identifiserte risikoer, 3.Aktivt håndtere risiko, og samarbeide med partnere i verdikjeden om håndtering av risikoer. 4.Overvåke og evaluere framdrift. 5.Kommunisere og rapportere om retningslinjer, prosedyrer, aktiviteter, framgang og beregninger (Accountancy Europe, 2020b).

Figur 5: Accountancy Europe sin fem-steps plan for en robust bærekraftig risikostyring⁵

Det er sjelden at SMB har bærekraftskunnskap og ekspertise internt, og er derfor gjerne avhengig av eksterne konsulenter. Da SMB gjerne har tillit til sin regnskapsfører, kan de spille en viktig rolle i kostnadseffektiv og kritisk igangsetting av slike risikostyringssteg (Accountancy Europe, 2020b).

Det er flere som ser SMB rolle i bærekraft som viktig. Nordic Accountant Federation er et nordisk samarbeid mellom Regnskap Norge, den finske økonomiforeningen (TAL) og sammenslutningen av svenske regnskap- og lønnskonsulenter (SFR). De arbeider med å utvikle Nordic Sustainability Reporting Standard (NSRS), en standard for bærekraftsrapportering for SMB. Denne har som hensikt å gjøre disse foretakene mer konkurransedyktige (Larsen, 2020). Den første utgaven av standarden ble lansert for testing i april 2021 (NSRS, 2021). Christine Lundberg Larsen har uttalt at ved å gjennomføre dette arbeidet på tvers av landegrenser, vil sluttresultatet bli mer brukervennlig og relevant for sluttbrukerne, som igjen vil forenkle den bærekraftige overgangen for SMB i hele Norden (NSRS, 2020b)

I 2018 ble det publisert en studie i Menon Publications, med søkelys på hvordan standarder påvirker den økonomiske utviklingen i de nordiske landene (Menon Economica, Nordic Innovation, og Oxford Research, 2018). Dette er bakgrunnen for arbeidet til Nordic Accounting Federation (NSRS, 2020d). Studiet viste en signifikant sammenheng mellom standardisering og produktivitet, og respondentene rapporterte flere fordeler de oppnådde gjennom standardbruk: hjelp til å oppfylle kravene i loven, signalisere at en er en seriøs aktør, reduserer sannsynlighet for feil, øker verdien til underleverandører, skjerper konkurranse, gir effektive leveranse kjeder, og en måte å følge utviklingen på. Studien konkluderer med at standarder har forbedret den økonomiske prestasjonen, forbedret brukererfaringer, og bidratt til et tryggere og mer miljøvennlig arbeidsmiljø. De påpeker også at det ikke er mengden nye standarder som er avgjørende, men kvaliteten (Menon Economica, Nordic Innovation, og Oxford Research, 2018).

Hovedmålet til NAF er å utvikle en ny og forenklet bærekraftsrapporteringsstandard for små- og mellomstore bedrifter (SMB) i Norden. NAF ønsker å basere seg på eksisterende standarder,

⁵ (Accountancy Europe 2020b)

brukerbehov, og den større konteksten, som reguleringer og industrispesifikke utfordringer. De ønsker videre å involvere de som skal gjøre seg nytte av den i arbeid, for å øke sannsynligheten for en suksessfylt integrasjon av standarden i markedet (NSRS, 2020c).

Mange store nordiske selskap har de siste årene satt seg store klima mål, med et ønske om å være klimanøytrale innen 5-10 år. Dette vil få en stor innvirkning for deres små leverandører, da de vil måtte utvikle klimanøytrale produkt og tjenester, og dokumentere og rapportere om deres bærekraft. Kravet for validert og sammenliknbar bærekraftsrapportering vil dermed øke uansett størrelse på bedriften. NAF sitt mål er dermed å utvikle en standard for bærekraftsrapportering for SMB, da eksisterende standarder og rammeverk er rettet mot store selskap, og vanskelige å ta i bruk for SMB (NSRS, 2020d).

Det grønne skiftet krever en mer bærekraftig produksjon og forbrukermønster. Virksomheter vil måtte tilpasse seg for å overleve. De selskapene som tilpasser sine forretningsmodeller til det grønne skiftet, og en sirkulær økonomi, vil ha en stor konkurransemessig fordel. For å oppnå dette må de aktivt arbeide for å utvikle bærekraftige produkt og nye løsninger som resulterer i en netto positiv klimaeffekt. Ved å styrke forbindelsene og samavhengigheten mellom de nordiske landene, vil en bli mer hardføre mot klimarisikoer som sannsynligvis vil oppstå i fremtiden (NSRS 2020d; Larsen 2020). Overgangen til en sirkulær fra en lineær økonomi er et viktig element i standarden. Regnskap Norge har lenge hatt fokus på sirkulær økonomi, regjeringen følger nå etter gjennom å gi pengestøtte til tiltak som fremmer en sirkulær økonomi. Klima- og miljøminister Sveinung Rotnevatn har uttalt at Norge ønsker å bygge et mer bærekraftig samfunn, gjennom grønn vekst og bedre utnytting av ressursene (Larsen, 2020).

Roland Sigbladh fra SRF har uttalt at gjennom å hjelpe regnskapsførere å veilede sine SMB kunder, kan en oppnå et raskere grønt skifte (NSRS 2020d). Christine Lundberg Larsen fra Regnskap Norge mener standarden fra NAF vil hjelpe regnskapsførere til å bistå sine kunder til å rapportere om bærekraft, og slik utvide sitt tjenestespekter (Larsen, 2020). NSRS er tenkt for tre brukergrupper: SMB, regnskapsførere og sluttbrukeren. Primærbrukeren er likevel regnskapsførere, som skal benytte NSRS for å bistå sine SMB kunder. Med det mål å gi sluttbrukeren nødvendig informasjon i deres beslutningsprosesser; for eksempel investorer, banker, forbrukere, store selskap og styresmakter (NSRS, 2020a).

NAF mener at SMB vil oppnå flere fordeler ved å ta i bruk NSRS. De har oppsummert disse fordelene i fem punkt: For å holde seg relevante i offentlige og private anbudsprosesser, bli godkjente for grønne lån, gi verdi til sine kunder, holde seg oppdaterte i et svingende regulert landskap, og for å bruke standarden som et verktøy for ens bedrift til en overgang til en sirkulær

økonomi (NSRS, 2020a). Standarden vil også styrke SMBs konkurransedyktighet både i Norden og globalt (NSRS, 2020b).

NSRS for SMB vil gi fordeler til flere enn bare SMB-ene selv. Det vil også være viktig for store selskap, da det vil gjøre det lettere for dem å kalkulere sin klimatiske påvirkning gjennom hele deres verdikjede. Det vil lette regnskapsførere sitt arbeid, da de lettere vil kunne veilede sine SMB-kunder i bærekraftsrapportering. Det vil gi styresmakter et driv for ny lovgivning, og integrere bærekraft i offentlige innkjøp. Investorer får et enkelt verktøy for å regne ut klimarisiko. Til sist vil det gjøre det lettere for forbrukere å handle bærekraftig og være klimavennlige (NSRS, 2020b).

EU-kommisjonen foreslo 21.april 2021 å utvikle en separat og proporsjonert standard for SMB. Der de børsnoterte SMB kunne benyttet den for å oppfylle sine rapporteringskrav, mens andre SMB kan benytte den på frivillig basis. Ved å tilpasse standarden til SMB, vil det gjøre det enklere for dem å rapportere om bærekraft, og slik hjelpe dem i overgangen til en bærekraftig økonomi (EU kommisjonen, 2021).

3. Metode

I dette kapittelet vil vi innledningsvis gjøre rede for grunnleggende begrep, for så å presentere metodene vi har valgt; som er systematisk oversikt og dybdeintervju. Deretter ta for oss etikken som er lagt til grunn, og avsluttende vurderer vi reliabiliteten og validiteten til studiet.

3.1 Samfunnsvitenskapelig metode

Samfunnsvitenskapelig metode inneholder to metoder for å hente informasjon: kvantitativ metode og kvalitativ metode. Kvantitativ data uttrykkes i form av rene tall eller andre mengdetermer (Grønmo, 2016). Denne dataen hentes stort sett inn gjennom spørreundersøkelser eller lukkede intervju. I disse undersøkelsene er problemstillingen klar, og spørsmålene er fastsatt på forhånd. Kvantitativ undersøkelse har fokus på mange respondenter, og tar da sikte på å hente inn en avgrenset mengde data om hver enkelt respondent (Grønmo, 2020a).

Kvalitative data dreier seg om innsamling av tekst, og har som formål å gå i dybden av temaet som blir undersøkt. Denne typen av data kan for eksempel hentes inn ved gjennomgang av litteratur eller dybdeintervju. Gjennomgang av litteratur gjøres for å få oversikt over tilgjengelig forskning på det aktuelle forskningsområdet, og man kaller metoden for systematisk oversikt (Nord Universitetet, 2021). Dybdeintervju skjer ved at det blir satt opp noen spørsmål innenfor temaet på forhånd, men gjennomføringen av intervjuet utføres på en fleksibel måte gjennom en samtale med respondenten (Grønmo, 2016). Kvalitativ data har fokus på færre respondenter, men ønsker å hente inn en større mengde data fra hver enkelt respondent (Grønmo, 2020b).

3.2 Valg av metode

Valg av metode gjøres med tanke på hva som er mest hensiktsmessig for oppgavens formål. Formålet bak oppgaven ligger i problemstillingene, og det blir naturlig å ta utgangspunkt i problemstillingene når vi skal velge metode. Grønmo (2016) skiller mellom tre typer av problemstillinger: beskrivende, forklarende og forstående. Problemstillingene som vi ønsker å undersøke er utformet på en beskrivende måte. Vi ønsker å kartlegge hvordan bærekraftsrapporteringen er både i EU og i Norge. Samtidig vil vi få en oversikt over hvordan bærekraftsrapportering er innenfor SMB, og hvordan det vil endres ved hjelp av den nye bærekraftsstandard som utarbeides av NAF og med tanke på det nye lovverket om bærekraft som kommer (Grønmo, 2016).

Prosessen starter med å kartlegge litteratur som kunne bidra til forståelse av temaet, og presentere litteraturen som eksisterer. Denne metoden kalles for systematisk oversikt (The Royal Literary Fund, u.å.). Dette er data som er samlet inn av andre, og er sekundærdataen vår. I oppgaven ønsket vi også å kunne hente inn primærdata. Primærdata er data som er samlet inn av de som lager

undersøkelsen (Cappelen Damm, u.å.). Denne typen data henter vi inn gjennom dybdeintervju. Her ønsker vi å si noe om potensialet innenfor bærekraftsrapportering i små og mellomstore bedrifter.

3.2.1 Systematisk oversikt

Det første formålet med studien vår var å presentere en systematisk oversikt av regelverket innenfor bærekraftsrapportering. Dette gjorde vi gjennom å bruke metoden systematisk oversikt. En systematisk oversikt er «*en bestemt metodikk for å oppsummere all tilgjengelig forskning innenfor et område eller en problemstilling*» (Nord Universitetet, 2021). Dette er en tidkrevende prosess, da man skal gjennomgå all litteratur som er viktig for problemstillingen. Gjennom søk i flere databaser kan man oppnå den oversikten og kunnskapen man trenger for å kunne forstå temaet (Nord Universitetet, 2021).

Da vi skulle velge ut aktuell litteratur gjorde vi søk med aktuelle søkeord, som bærekraft, SMB, bærekraftsrapportering. Vi gikk også videre fra referanser i ulike tekster, til original kilde. Mens vi leste dukket det opp ulike organisasjoner, studier, lovverk, rammeverk som var aktuelle for vår kartlegging. Ved å notere fortløpende våre kilder kunne vi lage en oversikt over alle kilder benyttet i kartleggingen av bærekraft, bærekraftsrapportering, og aktuelt lovverk og rammeverk (Vedlegg 4).

3.2.2 Intervju

Det andre formålet med undersøkelsen er å undersøke hva statusen er for bærekraftsrapportering i SMB-markedet i Norge. For å kunne undersøke dette avgrenset vi oss gjennom å formulere to underproblemstillinger. Disse problemstillingene har vi besvart gjennom et dybdeintervju med ulike respondenter. Vi intervjuet respondenter fra Regnskap Norge, Revisorforeningen og Sparebank 1 Regnskapshuset SMN AS.

Dybdeintervju «*er en friere samtale der man er innom bestemte tema og snakker rundt disse*» (Toft Sundbye, 2017). Forberedelsene til et intervju gjøres i hovedsak gjennom å utforme en intervjuguide. Hovedoppgaven til en intervjuguide er å sørge for at intervjueren har dekket alle temaene, og at en har fått informasjon om de relevante detaljene innenfor temaene. Valg av språk, rekkefølge på emnene og spørsmål i intervjuet og utprøving av intervjuguiden er grunnlaget for å utforme et godt intervju (Magnusson og Marecek, 2015). Vi satte opp en intervjuguide, se vedlegg 6, på bakgrunn av aktuelle teorier og kunnskaper som vi hadde tilegnet oss i arbeidet med studien. Under selve intervjuet kan samtalen utvikle seg i en retning der andre spørsmål blir relevante å spørre om. Dybdeintervju er derfor fleksibelt, og en kan gå dypere inn på tema som er mer relevant for oppgaven (Grønmo, 2016).

Da vi skulle velge ut respondenter til intervjuet så vi på hvem som kunne si noe om bærekraftsrapportering og bærekraftsrapportering innenfor SMB. Dette innebærer en strategisk utvelgelse som defineres slik: «*Strategisk utvalg bygger på systematiske vurderinger av hvilke enheter i et univers som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevante og mest interessante å inkludere i en bestemt studie*» (Grønmo, 2021). Det var mange aktuelle kandidater, men vi endte til slutt opp med to utvalg. Det første utvalget er regnskapsbyrå og det andre utvalget er eksperter innenfor bærekraftsrapportering.

Det var vanskelig å si noe om hvor mange respondenter vi trengte til studien før vi startet intervjuene. Det er to vurderinger som må tas i betraktning når man skal avgjøre hvor stor eller liten utvalgsstørrelsen skal være, og disse er metodisk vurdering og ressursmessige betraktninger. Metodiske vurderinger handler om hvor stort utvalget bør eller må være for at studiet skal være relevant å gjennomføre. Ressursmessig betraktning tar sikte på å avgjøre hvor stort utvalget skal eller kan være (Grønmo, 2016). Ut ifra de to utvalgene vi har valgt hadde vi som mål å intervjuer ti respondenter fra ulike regnskapsbyrå og fem innenfor eksperter på fagfeltet. Til sammen plukket vi ut 15 respondenter å kontakte i første runde. Etter hvert som vi kom i kontakt med respondenter, ble flere personer aktuelle og ble kontaktet.

For å kunne plukke ut ti respondenter fra ulike regnskapsbyrå måtte vi finne ti ulike regnskapsbyrå. Til dette arbeidet benyttet vi artikkelen til Regnskap Norge som har tittelen «De 10 største aktørene i regnskapsbransjen» (Austheim, 2019). Når det gjaldt eksperter som respondenter valgte vi organisasjoner som jobbet med regnskapsbransjen, SMB eller bærekraftsrapportering. Deretter måtte vi finne relevante personer innenfor disse utvalgene. Innenfor regnskapsbyråene og organisasjonene som jobber med regnskapsbransjen, SMB eller bærekraftsrapportering kontaktet vi stort sett ledelsen. Hvis personene i ledelsen mente at det var andre personer som var mer relevante for å belyse problemstillingen vår, håpet vi å få en henvisning til de aktuelle personene.

Et intervju kan legges opp på ulike måter. Vi har lagt opp våre intervjuer som semi-strukturerte intervju. I et semi-strukturert intervju er intervjuguiden fastlagt på forhånd, men utviklingen av samtalen under intervjuet bestemmer rekkefølgen på emnene som blir tatt opp. Spørsmålene er stilt på en slik måte at de er åpne. Gjennom åpne spørsmål inviterer intervjueren respondenter til å fortelle historier om egne erfaringer, minner, refleksjoner og meninger. En kombinasjon av åpne spørsmål og at samtalen bestemmer rekkefølgen på spørsmålene fører til at respondenter kan snakke uformelt, fritt-flytende og velge egne ord og uttrykk til å svare på spørsmålene (Magnusson og Marecek, 2015).

Intervjuene ble gjennomført gjennom videosamtale på zoom. Der tok vi opp lyd og bilde for å kunne få med oss det respondentene sa. Dette medfører fyldig og nøyaktig informasjon. Opptakene var bare tilgjengelige for studentene i vår bachelorgruppe. Under intervjuene var stort sett alle i bachelorgruppen med på hvert intervju. En fikk ansvar for å holde intervjuet, to andre skrev ned informasjonen som kom fram og den siste lyttet nøye for eventuelle tilleggsspørsmål. Grunnen til at vi valgte at bare en skulle ta seg av intervjuingen var å unngå å prate i munnen på hverandre. Dette ble særlig relevant siden intervjuene skulle gjennomføres via zoom. Når to stykker noterte gjorde det at vi fikk med oss mer informasjon. Dette var også en slags reserveløsning dersom lydopptaket ikke fungerte så hadde vi notater til hvert spørsmål.

Et problem vi opplevde i stor grad var lav responsrate på vår e-post. Et annet problem var at flere av våre aktuelle respondenter ikke hadde tid til å gjennomføre intervjuet. Vi kontaktet intervjusubjektene i midten av april, og denne perioden er travelt innenfor regnskapsbransjen på grunn av blant annet fristen for innlevering av skattemeldingen for selskap og personlige næringsdrivende. Et tredje problem vi støttet på var at de vi kontaktet opplevde at de ikke hadde nok kunnskap til å besvare våre spørsmål. Vi endte dermed opp med 4 respondenter av 15 mulige.

3.2.2.1 Forskningsetikk ved intervju

I vår oppgave ønsket vi å intervju respondentene, og dette medførte at vi måtte innhente visse personopplysninger. For å kunne få starte prosjektet måtte en vurdere personvernkonsekvensene, og dette gjøres av Norsk Senter for forskningsdata, heretter nevnt som NSD. Vi sendte dermed ved oppstart av studiet inn et meldeskjema for forskningen vår til NSD, se vedlegg 3.

Vi valgte å sende ut e-post til hver enkelt respondent, da de ble spurt om å delta i oppgaven vår. I e-posten forklarte vi hvem vi var og presenterte tema og problemstillingen vår. Vi la også ved et informasjonsskjema (Vedlegg 5), en intervjuguide (Vedlegg 6) og en presentasjon med informasjon om oppgaven vår. Da fikk respondentene en oversikt over hvilke temaer som ville bli tatt opp i intervjuet.

3.3.2.2. Reliabilitet og validitet ved intervju

En god forskningsoppgave er har høy grad av reliabilitet og validitet. Vi definerer reliabilitet som «grad av samsvar mellom ulike innsamlinger av data om samme fenomen basert på samme undersøkelsesopplegg» (Grønmo, 2016, s. 242). Reliabilitet går altså ut på påliteligheten til informasjonen. Reliabilitet opplyses ved at vi får identisk data når man bruker samme undersøkelsesopplegg ved ulike innsamlinger av data om de samme fenomenene (Grønmo, 2016).

Vi utførte dybdeintervju med ulike respondenter, som da blir primærdataen i oppgaven. Disse respondentene hadde kjennskap til både lovverk og standarder innenfor bærekraft, og har erfaring innenfor bærekraft. En av respondentene har også vært med på utarbeidelsen av NSRS. Både erfaring og kunnskap hos respondentene var viktig da vi plukket ut hvem vi ønsket å intervju. Samtidig utformet vi spørsmålene sånn at både respondenten og gruppen vår skulle forstå de. Det var også åpenhet for å stille spørsmål om man ikke skjønnte spørsmålet eller svarene. Under intervjuene tok vi opptak av samtalen, og transkriberte opptakene i sin helhet kort tid etter intervjuet ble avsluttet. Dette er med på å styrke reliabiliteten i oppgaven vår.

Validitet vurderer informasjonens gyldighet med tanke på problemstillinger. Dersom validiteten er høy vil det si at innsamlingen av dataen er relevant for problemstillingen (Grønmo, 2016). I starten av studiet brukte vi god tid på å finne, lese og forstå aktuelle kilder til studien vår. Samtidig sendte veileder relevante kilder til oss, slik at vi fikk mest mulig kunnskap og forståelse for temaet før vi utarbeidet en problemstilling og en intervjuguide. Dette er grunnleggende for at vi skal kunne samle inn data som er relevant i forhold til problemstillingen vår.

Da vi utformet intervjuguiden, var det på bakgrunn av intervjusubjektet sin kunnskap og erfaring. Vi ønsket å intervju respondenter som jobbet innenfor bærekraft og med SMB, så spørsmålene ble utformet på en sånn måte at både vi og respondenten forstod spørsmålene. Dette gjorde det lettere å kommunisere for begge parter, og respondenten kunne komme med relevant informasjon til problemstillingen. Dette er med på å styrke validiteten i oppgaven vår.

4. Analyse/Drøfting

I dette kapittelet skal vi presentere funnene vi har gjort gjennom intervjuene. Disse funnene bruker vi til å svare på problemstillingene våre: «Hvordan vil ny lovgivning innen bærekraftsrapportering påvirke små- og mellomstore bedrifter?» og «Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?». Innledningsvis forklarer vi hvordan den systematiske oversikten ble gjennomført. Videre gir vi en beskrivelse av utformingen av intervjuguiden, og hvordan vi utførte kodingen av intervjuene. Avslutningsvis kommer analysen av intervjuene.

4.1 Systematisk oversikt

Temaene i den systematiske oversikten finner dere i kapitlene i del 2: Oversikt over bærekraftsrapportering. Temaene vi har valgt i kildelisten er bærekraft, bærekraftsrapportering, lovverk i EU, lovverk i Norge, ny lov om opplysninger om bærekraft og små- og mellomstore bedrifter (SMB). Dette for å skape en tydelig sammenheng mellom våre funn og litteraturen benyttet.

Kildene fra vår litteratur gjennomgang finnes i vedlegg 4. Kildene er nummerert og satt i rekkefølge etter tema. Informasjon om kildene som er tatt med i tabellen er hvilken type litteratur det er, navn og forfatter og om det kommer fra det vi oppfatter som en pålitelig kilde. Til sist i tabellen kommer kildereferanse, slik at en kan finne litteraturen i litteraturlisten. Denne finnes også i vedlegg 4.

4.2 Intervjudata

For å oppnå det andre formålet med studiet vårt: status på bærekraftsrapportering i SMB-markedet, utførte vi dybdeintervju med eksperter og regnskapsbyrå.

4.2.1 Beskrivelse av intervjuguide

For å kunne utforme en intervjuguide begynner man med å gjennomgå spørsmålene man ønsker å vite mer om. Disse spørsmålene er som oftest generelle, gjennom at de ikke treffer en bestemt respondent. Derfor må en utarbeide intervjustørsmål. Disse spørsmålene berører den enkelte respondenten, og åpner for at respondenten kan fortelle om egne erfaringer og opplevelser (Magnusson og Marecek, 2015). I vår undersøkelse hadde vi to spørsmål vi ønsket utforske:

1. Hvordan vil ny lovgivning innen bærekraftsrapportering påvirke små- og mellomstore bedrifter?

2. Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?

Ut fra disse spørsmålene lagde vi mer konkrete spørsmål som vi kunne bruke i intervjuguiden. Dette kan gjøres gjennom å «pakke ut» flere ulike emner fra de spørsmålene man ønsker å undersøke. For å kunne utvikle emner går en gjennom teori, litteratur og kunnskap en har tilegnet seg gjennom oppstarten av studien. Videre utformes intervju spørsmål. Det er to egenskaper som kjennetegner et godt intervju. Den første egenskapen handler om å få respondenten til å åpne seg, og forteller detaljerte historier fra egne erfaringer, meninger og refleksjoner. Den andre egenskapen går ut på å hente inn informasjon som direkte knytter seg til de temaene en ønsker å undersøke (Magnusson og Marecek, 2015). I undersøkelsen er et av emnene våre «bærekraftsrapportering innenfor SMB», og da utarbeidet vi disse ulike intervju spørsmål innenfor emnet:

- Opplever du en økende interesse for bærekraft hos SMB?
- Har du kunnskap om den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation om bærekraftsrapportering for SMB?
- Opplever du at klimaendringer påvirker SMB sin virksomhet i Norge i dag?
 - Aktiviteter, finansiell situasjon

Etter å ha utarbeidet emner og spørsmål til intervjuet, må en tenke på hvordan oppbygningen av intervjuguiden skal være. En god utforming av intervjuet fører til at respondenten føler seg rolig og hjelper han/hun til å huske og reflektere mer under besvarelsene av spørsmålene. Første del av intervjuet skal være med på å begynne og bygge en relasjon mellom respondenten og intervjueren, og sette tonen for samtalen i resten av intervjuet. Vi startet dermed intervjuet med å introdusere bachelorgruppen og studien vi arbeider med. Samtidig informerte vi om at det tas opptak av samtalen, og vi fikk samtykke til dette. Videre startet vi på intervjuet. I intervjuguiden la vi opp til å starte med å hente inn demografiske informasjon, det vil si hvor respondenten jobbet, hva han/hun jobbet med, osv. (Magnusson og Marecek, 2015).

Videre kommer vi til hoveddelen av intervjuet. Her er det viktig ta med emner som bidrar til historier, erfaringer og refleksjoner hos respondenten. Intervjuguiden bør derfor utformes slik at en starter med spørsmål som er lette å svare på. Det er to hovedgrunner til dette. Den første grunnen er at respondenten ikke skal føle at han/hun ikke klarer å svare på spørsmålet. Den andre grunnen er at emnet ikke skal vedrøre følsomme tema hos respondenten. Disse emnene bør plasseres senere i intervjuet. I hoveddelen av intervjuguiden startet vi med generell bærekraftsrapportering, og så gikk

vi videre ned på bærekraftsrapportering innenfor SMB. Samtidig tok vi med oppfølgingsspørsmål underveis når vi mente det var relevant å få mer informasjon (Magnusson og Marecek, 2015).

Avslutningen på intervjuet skal gi respondenten en sjanse til å legge til noe eller reflektere over det de har svart på. Derfor avsluttet vi intervjuguiden med spørsmålene: «Ønsker du å legge til noe?» og «Har du noen tips til personer vi kan intervjuer?». Det siste spørsmålet la vi til, da vi ønsket å få flere aktuelle respondenter med i intervjuet. Helt til slutt avsluttet vi med å takke for at de tok seg tid til intervjuet (Magnusson og Marecek, 2015).

4.2.2 Respondenter

Tabellen under gir en oversikt over de ulike respondentene vi har intervjuet. I tabellen blir det gitt en beskrivelse av arbeidsstedet til respondentene og hvilken stilling de har. Deretter om de har noen erfaring med bærekraft eller har noen kurs innenfor bærekraft. Til slutt tiden det tok å intervjuer de ulike respondentene.

Respondent nr.	Arbeidssted	Stilling	Erfaring innenfor bærekraft	Kurs innenfor bærekraft	Tid/minutter
1	Regnskap Norge	Leder for teknologi og innovasjon	Respondenten har jobbet som revisor i mange år. Han jobbet da med rapportering i børsnoterte selskaper. Når det gjelder regnskapsloven § 3-3c har respondenten jobbet lite med denne paragrafen. Respondenten har deltatt på noen seminarer osv, men det er mye selvært når det gjelder bærekraft og sirkulær økonomi. Regnskap Norge har etablert sammen med Høyskolen i Innlandet antageligvis verdens første regnskapsklynge innenfor sirkulær økonomi. Der jobber de med bedriftscaser, konkrete caser. Det er gjennom dette arbeidet de får kompetansen innenfor bærekraft. Det er ikke noe formelle kurs. Bare jobbet med å utvikle en bærekraftsstandard. Det kommer kurs innenfor bærekraft.	Nei	30 min

2	Revisorforeningen	Fagdirektør i revisorforeningen	Respondenten jobbet med bærekraft i mange år. Arbeidet startet allerede da rapporten til Brundtland-kommisjonen kom, og de første kravene kom inn i norsk lovgivning. Respondenten er med i den europeiske revisorforeningens gruppe, Corporate Reporting policy group, som da var de som startet med bærekraftsrapportering med sin rapport i 2015 om Core & More. Respondenten sitter også i universitet og høyskolerådets gruppe for å se på bærekraft i den økonomiske og administrative utdanningen. De siste tre årene har responderten brukt 20-25% av stillingen sin på bærekraft.	Ja	30 min
3	Revisorforeningen	Rådgiver innenfor bærekraft og selskapsrapportering	Respondent 3 er utdannet siviløkonomi. I utdanningen tok responderten valgfaget Sustainable management accounting and finance (SBS) i Danmark.	Nei	30 min
4	Sparebank 1 Regnskapshuset SMN AS	Divisjonsdirektør for store kunder, fagtjenester og digitale tjenester	Respondenten skriver «paper» innen bærekraft og bærekraftsrapportering sammen med professorer. Respondenten lager altså undervisningsmateriell som andre bruker i undervisning.	Nei	25 min

Tabell 2: Oversikt over og beskrivelse av respondentene

Det var vanskelig å få tak i respondenter. Vi kontaktet 12 eksperter og 12 regnskapsbyrå. Responsraten på e-postene vi sendte ut var lav. Veileder prøvde også å hjelpe oss med å komme i kontakt med aktuelle respondenter. Flere av respondentene hadde ikke tid til å gjennomføre intervju på dette tidspunktet. Regnskapsbransjen er inne i en travel periode akkurat nå. De har frister for innlevering av skattemeldingen og mva-melding for selskap og personlige næringsdrivende. Andre respondenter svarte at de opplevde å ikke ha nok kompetanse til å kunne svare på våre spørsmål. Til slutt endte vi opp med fire respondenter, og tre intervju.

4.2.3 Beskrivelse av koding av data

Dataregistreringen i etterkant av intervjuene var i all hovedsak basert på videoopptaket. Videoopptaket ble transkribert til tekst. Deretter starter kodingen av den transkriberte teksten. Kodingen skal være med på å skape en oversikt over informasjonen som er hentet inn gjennom intervjuene. I kvalitative studier utvikles kodene under analysen og uttrykkes som tekst. Kodene som vi benyttet, bestod av stikkord som beskriver eller karakteriserer en større del av teksten (Grønmo, 2016).

I en kvalitativ analyse utføres koding gjennom flere trinn. Prosessen starter med det en kaller for åpen koding. Her leste vi gjennom intervjuene, og plukket ut begrep og setninger som understreket svarene til de forskjellige respondentene (Grønmo, 2016). For oss var det viktig å få med mange setninger og begreper i starten av kodingen for å få en god oversikt over hva respondenten mente når han/hun svarte. I tabellen under er det et eksempel på første trinnet av kodingen.

Spørsmål: Opplever du at det er en økende etterspørsel etter rapporter om bærekraft?	
Respondenter	Stikkord
Respondent 1	Lite merkbart
	Tidlig ute
	Sparebank 1 Midt-Norge
Respondent 2	Helt klart
	Gjelder store, børsnoterte selskaper
	Konsernsjefen i Aker BP
Respondent 3	Generelt stor interesse for bærekraftsrapportering
	Storebrand
	Ekstraordinær interesse
Respondent 4	Liten økning
	Fått 5 eller 6 etterspørsler i år
	Snakk om bærekraft

Tabell 3: Oversikt over begrep og setninger fra respondentene

Det neste trinnet handler om kategorisering. Her utvikles kodingen med tanke på å danne et utgangspunkt for kategorier og begreper. I dette trinnet delte vi inn svarene som var like i en kategori, og svarene som skilte seg ut i en annen kategori. Da fikk vi en oversikt over hvem som var

enige og uenige med hverandre (Grønmo, 2016). Et eksempel er at vi i intervjuet spurte respondentene om de opplever en økende etterspørsel etter rapporter om bærekraft. Da koder vi svarene til de ulike respondentene ved ordene “lite utbredt” og “merkbart økende”. Her får vi en klar oversikt over hva respondentene mener.

Avslutningsvis la vi inn kodingen i en tekst og sammenlignet svarene mellom hver respondent. Deretter la vi med et utdypende avsnitt med den mest relevant informasjon fra svaret som respondenten gir på spørsmålet. Det skaper en mer informativ analyse, og gir svar på hvorfor respondentene er enige eller uenige.

4.2.3 Intervjudata

4.2.3.1 Status for bærekraftsrapportering

Etter den innledende delen av intervjuet spurte vi respondentene om de opplevde en økende etterspørsel etter rapporter om bærekraft. Alle respondentene gav uttrykk for at bærekraftsrapportering blant SMB var lite utbredt. Noen av respondentene mente likevel at etterspørselen etter rapporter om bærekraft var merkbart økende. Dette gjaldt da særlig store børsnoterte foretak.

Respondent 1 sier at etterspørselen etter rapporter om bærekraft er lite merkbart. Hen jobber i Regnskap Norge, som gjerne ligger i forkant for å gi gode råd til sine medlemmer. Engasjementet blant medlemmene rundt denne typen rapportering er veldig varierende. Noen medlemmer ser ikke mulighetene i bærekraftsrapportering, mens andre medlemmer tror at bærekraftsrapportering vil bli deres fremtidige omsetning. Respondenten trekker frem Sparebanken 1 Midt-Norge som sier at «10-12% av deres fremtidige omsetning vil ligge i bærekraftsrapporteringsområdet». Respondent 3 fremhever i likhet med respondent 1 at bærekraftsrapporteringen som gjøres er drevet av noen selskaper som ser på bærekraftsrapportering som veldig viktig for sin rolle. Respondenten fremhever Storebrand som et eksempel. Denne rapporteringen drives gjerne av selskaper med ekstraordinær interesse i bærekraftsrapportering, nettopp fordi bærekraftsrapportering er frivillig for SMB.

Respondent 1 sier videre at det har vært snakk om å lovregulere bærekraftsrapportering for SMB, men dette har hen ikke noen tro på. Respondent 1 tror det er tre ting som kommer til å skje i forhold til rapportering av bærekraft:

1. *Hvis du er underleverandør til en stor virksomhet så må du rapportere på bærekraft, og da blir du nødt til å levere tall som en del av verdikjeden. Det kommer nok til å bli litt automatisk.*

2. *Så er det offentlige innkjøp. Vi jobber nå med DFØ for å se på hvordan man kan stille strengere krav for bærekraftsrapportering når man gjør offentlige innkjøp slik at man får grønnere kjøp.*
3. *Så er det finansinstitusjonene som kommer til å prissette kreditter og lignende i forhold til bærekraftsrapporteringen og hvilken risiko du har da.*

Dette vil være tre drivere som ligger utenfor lovkravet per i dag. Det er altså en akselererende oppmerksomhet på bærekraftsrapportering i dag. Det er derimot ikke så stor etterspørsel i markedet ennå.

I motsetning til respondent 1 er det to av respondentene som bekrefter at etterspørselen etter rapporter om bærekraft er økende. Disse respondentene er begge klare på at denne økningen gjelder store foretak. Respondent 2 trekker frem konsernsjefen i Aker BP, «konsernsjefen i Aker BP i Norge ble intervjuet for et år siden av finansavisen, og fortalte at: et år tidligere var det ingen på bedriftspresentasjoner som spurte etter bærekraftsopplysninger, men det siste året hadde den endret seg». Etterspørselen er blitt stor blant investorer og andre, dette gjelder hovedsakelig for store børsnoterte foretak. På dette området er respondent 4 enig. Respondent 4 forteller at det er viktig å skille på SMB også. Selskaper som omsetter for under 70 millioner er ikke pliktig å lage årsberetning. Disse selskapene skriver derfor nesten ingenting om bærekraft. Respondent 4 sier at det kan være noen som nevner det i notene, men det er få. Det er derimot flere som skriver om bærekraft på hjemmesiden deres, for å vise omverden at de tenker på bærekraft. Hen fremhever at «i fjoråret var det ingen forespørsler, mens i år har vi fått fem eller seks forespørsler etter slike rapporter. Etterspørselen er derfor ikke stor, men etterspørselen kommer til å komme”. Videre påpeker hen at det er mye etterspørsel rundt hva bærekraftsrapportering dreier seg om med tanke på EU taksonomien som kommer på banen for fullt i 2023.

4.2.3.2 Hvordan klimaendringer påvirker bedrifter og deres eiendeler

For regnskapsfører stilte vi noen tilleggsspørsmål som angikk klimaendringenes påvirkning på verdsetting av eiendeler. Det første spørsmålet var: «Opplever du endring i evaluering av eiendeler grunnet klimaendringer?» Respondent 4 opplevde dette i mindre grad, men trekker frem et eksempel der SMB tar avgjørelser som gjør dem mer bærekraftige. Der det likevel ikke er det å bli mer bærekraftig som er hovedformålet, men det at avgjørelsen er forretningsmessig lønnsomt. «Det er selvsagt noen i SMB som vurderer om de skal gå over til elektrisk varebil fordi det er verdt 50 000 i støtte fra ENOVA. Den vi har nå bruker 3 liter på milen og den vi kjøper bruker 2 liter på milen. Det er mer bærekraftig å kjøpe den som bare bruker 2 liter». Respondent 4 påpeker videre at det er slik en får gjennomført det grønne skiftet, ved å gjøre det lønnsomt, og at bærekraften bare er en

bonus. Det andre spørsmålet var: «Har du kjennskap til uttrykket «stranded assets»?». Respondent 4 svarte at hen ikke kjenner ikke til uttrykket «stranded assets».

Videre spurte vi regnskapsfører et spørsmål som omhandlet klimaendringer sin påvirkning på SMBs virksomhet. Dette var «Opplever du at klimaendringer påvirker SMB sin virksomhet i Norge i dag?». Respondent 4 svarte ja, i hvert fall for større SMB. Hen påpekte særskilt det offentlige sin påvirkningskraft gjennom sin etterspørsel etter tjenester. Når det offentlige etterspør bærekraft, må selskapene som skal levere tjenester til dem, omstille seg og levere på bærekraft, for å få levere tjenestene.

Avslutningsvis spurte vi respondent 4 om «Hvilke typer industrier hensyntar klimaendringer nå?». Respondenter angir at det er åpenbart at konsulentbransjen er mest opptatt av bærekraft nå. Denne bransjen ønsker at bærekraft skal bli den nye inntektskilden. Konsulentbransjen vil først og fremst tjene penger, men det handler også om bransjens samfunnsoppgave. Respondenten fremhever videre at «du har ikke sjans til å nå FNs 17 bærekraftsmål uten at det skal være forretningsmessig lønnsomt for både den som selger og den som kjøper dette her».

4.2.3.3 Hvordan vil ny lovgivningen innen bærekraftsrapportering påvirke SMB?

Det kom et forslag om en ny lov om opplysninger om bærekraft. På bakgrunn av dette spurte vi respondentene om de hadde kjennskap til loven, og om dette lovverket eventuelt ville påvirke små- og mellomstore bedrifter. Samtlige av respondentene hadde kjennskap til dette lovforslaget. Det er derimot stor splid blant respondentene i hvorvidt dette lovverket vil påvirke små- og mellomstore bedrifter.

To av tre respondenter er enige om at lovverket vil påvirke små- og mellomstore bedrifter. Det er imidlertid uenighet i hvilken grad lovverket vil påvirke disse bedriftene. En av respondentene er veldig klar på at lovverket ikke vil påvirke små- og mellomstore bedrifter.

Respondent 4 mener at det er ganske åpenbart at lovverket vil ha en innvirkning. Et lovverk vil alltid føre til atferdsendring. Hen mener derfor at lovverket må gjelde alle bedrifter, både for små, mellomstore og store bedrifter. Respondent 1 mener også at lovverket vil påvirke små- og mellomstore bedrifter, men er uenig i hvordan. Respondent 1 forklarer at loven om opplysninger om bærekraft kom som et forslag etter en ny forordning fra EU. Denne forordningen vil treffe finansmarkedene og de store selskapene etter hvert. Respondenten er klar på at dette lovverket ikke har som utgangspunkt å treffe SMB direkte, men sier at lovverket vil kunne treffe SMB indirekte. Grunnen til dette er at den store majoriteten av SMB er underleverandører til de store virksomhetene. Hen uttrykker at når de store bedriftene rapporterer bærekraft så vil de måtte si noe

om en del av avtrykkene i verdikjeden. Respondenten trekker frem familieeide ASKO som er en veldig foroverlent virksomhet når det gjelder bærekraft. De er et eksempel på en virksomhet som allerede har begynt å stille krav til sine underleverandører i verdikjeden.

Respondent 2 svarer til forskjell fra de andre respondentene et klart og tydelig nei. Respondenten mener at dette lovverket ikke vil påvirke små- og mellomstore bedrifter. På den andre siden kan markedet påvirke SMB gjennom at kundene til små og mellomstore bedrifter kan etterspørre informasjon innenfor bærekraft til en viss grad. Samtidig vil SMB kunne gjøre dette på frivillig basis med den type informasjon som de syns er fornuftig.

4.2.3.4 Hvordan ligger SMB an i forhold til nye regnskapsstandarden fra NAF omhandlende bærekraftsrapportering for SMB?

Nordic Accounting Federation (NAF) arbeider med å utvikle en standard for bærekraftsrapportering for små- og mellomstore bedrifter. Denne standarden har fått navnet Nordic Sustainability Reporting Standard (NSRS) (Larsen, 2020). Sett i sammenheng med dette spurte vi respondentene om de hadde kjennskap til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation om bærekraftsrapportering for små- og mellomstore bedrifter. Alle respondentene hadde kjennskap til denne regnskapsstandarden. Det er derimot stor forskjell på hvor mye kunnskap respondentene har om denne standarden. En av respondentene har blant annet vært med på å skrive denne regnskapsstandarden:

«Jeg har vært i kjerneteamet på utviklingen av standarden».

Regnskap Norge er en del av teamet som jobber med utviklingen av NSRS, og respondent 1 er en del av denne utviklingen. Respondenten forklarer en del om utformingen av standarden. Hen forteller at standarden i all hovedsak vil fokusere på klimarisiko. Etter hvert som markedet modnes, håper de på å inkludere et bredere perspektiv som omhandler ESG. Det er laget tre nivåer i standarden ut ifra hvor du befinner deg:

1. Beginner
2. Practitioners
3. Frontrunners

Disse nivåene er en annerkjennelse på at bedrifter skal begynne å rapportere uavhengig av hvor mye data og hvilke data de får tak i. Bedriftene vil etter hvert utvikle seg, «... det er mye bedre å starte med det du har og prøve så godt du kan, og så tar vi det derifra». Respondent 1 forklarer at standarden vil utvikle seg i takt med SMB markedet. I utviklingen av standarden jobber de tett opp mot andre prosjekter blant annet Nordic Smart Government prosjektet. Dette er et nordisk prosjekt

for å gjøre det enklere å drive SMB virksomhet i Norden. I samarbeid med dem diskuteres det en del om hvordan de kan få bærekraftsinformasjonen direkte inn i ERP-systemene. Hen forklarer at tanken med bærekraftsinformasjon direkte i ERP-systemene er at bærekraftsinformasjonen skal følge varene eller tjenestene som kjøpes. ERP-systemene vil da strukturere dataene og rapportere i henhold til NSRS. Det er også diskutert å gjøre noe lignende med EAF-standarden.

Respondent 1 understreker at, «I SMB markedet skal man være litt forsiktig med å kritisere tidlig, da tror jeg folk blir bare lei og så finner de på noe annet så lenge det ikke er lovregulert. Jeg tenker at man må være tålmodig og applaudere de som prøver og gjør så godt de kan».

Respondent 1 forteller videre at de ble ferdig med første utkast av regnskapsstandarden i utgangen av mars. Regnskapsstandarden skal til pilottesting til noen utvalgte bedrifter i løpet av mai/juni. Standarden er laget med regnskapsførere i bakhode. Det er regnskapsførerne som blir nødt til å hjelpe bedrifter med å lage denne rapporten, siden kompetansen og interessen trolig er lav hos virksomhetseierne. Respondenten tenker at standarden vil offentliggjøres rundt august/september.

Det er tydelig at respondent 1 har mye kunnskap om standarden. Det er derimot stor bekymring blant de to andre respondentene om hvor effektiv denne standarden vil være. En respondent er bekymret for lengden på denne standarden: «Det ser ut som at det er et veldig grundig og bra arbeid, men jeg er litt bekymret for at hvis man lager en standard på 100 eller 200 sider så er det ingen som kommer til å lese det». Samtidig påpeker respondent 2 problemer rundt standarden for at bærekraftsrapporteringen ikke er en hjemmel i regnskapsloven, og da er spørsmålet om det er noe man skal følge, blir det mer som en veiledning eller er det tips til hvordan man kan gjøre det. En annen respondent er kritisk til at de går for fort frem: «... man ønsker å komme først med den her standarden for bærekraft for SMB-nivået før man har vedtatt den for de aller største».

Respondent 2 trekker fram en annen standard som vil treffe små- og mellomstore bedrifter. Denne standarden arbeides frem av EFRAG og IFRS-foundation. Hen forteller at "EFRAG har fått sitt mandat direkte fra EU-kommisjonen og EU-parlamentet som har et klart ønske om at det skal gjøres noe". Standarden vil trolig komme om rundt 2 år. Respondenten påpeker at hen tror at denne standarden vil ha mye større betydning for SMB markedet, enn NSRS.

4.2.3.5 Tror du regnskapsførere vil arbeide mer med bærekraft i fremtiden?

I forbindelse med den nye standarden fra Nordic Accounting Federation er det noen som mener at regnskapsførers rolle vil endres i fremtiden. Christine Lundberg Larsen fra Regnskap Norge har blant annet uttalt at standarden fra NAF vil hjelpe regnskapsførere til å bistå sine kunder til å

rapportere om bærekraft, og slik utvide sitt tjenestespekter (Larsen, 2020). Det ble derfor naturlig å spørre respondentene om hvordan de mener bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførerne. Svarene fra respondentene var enstemmige. Alle respondentene var enige i at bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførerne.

Respondent 1 er helt klar på at bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførere, fordi NSRS-arbeidet ble blant annet satt i gang med regnskapsførere i mente. Hen forklarer: «... regnskapsførere er veldig gode på å samle informasjon, strukturere det, systematisere informasjonen og rapportere informasjonen av finansiell informasjon, og hvorfor kan ikke de gjøre akkurat samme prosessen for ikke-finansielle tall som for eksempel klimaavtrykk eller sosiale forhold, likestilling og andre ting da som er tall, men som ikke har noe med regnskapet direkte å gjøre». Respondent 4 tror også at det er åpenbart at bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførere. Regnskapsførere har i flere år samlet, bearbeidet, strukturert og rapportert data i den finansielle formen som vi i dag kjenner som årsregnskapet osv. Det er nå et potensiale for regnskapsførere å gjøre det samme når det gjelder bærekraft. Hen utdyper: «Igjen så blir det da å samle, sortere, strukturere og konvertere data til CO² ekvivalenter som igjen blir rapportert i et energi- og klimaregnskap. Det er derfor åpenbart at det er regnskapsførere som kommer til å inneha det, ingen andre».

Respondent 2 mener også at bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførere. Hen påpeker også at revisorene vil spille en viktig rolle når det gjelder bærekraftsrapportering. Hen mener at både regnskapsførere og revisorer har en sentral rolle når det gjelder å oppdra og bevisstgjøre norsk næringsliv. Til forskjell fra de andre respondentene mener hen at det også må tilsettes mennesker som har en utdanning basert på bærekraft og praksis i dette.

4.2.3.6 Grønnvasking

Vi spurte avslutningsvis om respondentene ønsket å legge til noe. Respondent 4 trakk da frem grønnvasking som et viktig tema. Hen mener at det er veldig viktig at grønnvasking ikke blir et like stort problem som hvitvasking er i dag. Det er derfor viktig å ha fokus på at virksomheter ikke fremstiller seg som mer miljøvennlige enn det som er tilfellet. Myndighetene må derfor vedta en standard og regnskapsføreren må følge denne standarden. Til slutt er det viktig at en ekstern part verifiserer arbeidet. Dette er nettopp fordi hen mener at vi ikke har tillit til at alle handler innenfor lovverket. Det vil derfor bli revisorenes nye oppgave å revidere bærekraftsrapportene.

5. Konklusjon og videre forskning

Vårt første forskningsspørsmål var statusen til bærekraftsrapportering. Gjennom en systematisk oversikt fant vi lovverk som omhandler bærekraftsrapportering både i EU og i Norge. Lovverket er mer omfattende i EU, og er i stadig utvikling. Det er også utviklet mange standarder for bærekraftsrapportering, disse er rettet mot de store selskapene som er omfattet av bærekraftsrapporteringslovverket. I Norge arbeides det med nytt lovverk for å følge utviklingen i EU, og følge opp forordningene som Norge er pliktige til å innføre i norsk rett etter EØS-avtalen. I dag er lovverket i Norge rundt bærekraftsrapportering svært begrenset, og i stor grad rettet mot samfunnsansvar. Loven gir lite spesifikke og detaljerte krav til rapporteringen, og har en svært generell ordlyd. Gjennom den systematiske oversikten fant vi en økende bekymring for at SMB ikke hensyntas i nytt lovverk både internasjonalt og i Norge, og at SMB i liten grad er klar over den indirekte påvirkningen lovgivingen vil ha for dem.

Vårt andre forskningsspørsmål var statusen til bærekraftsrapportering i SMB i Norge. Vi fant at det utvikles en egen standard for bærekraftsrapportering for SMB, men denne er primært rettet mot regnskapsførere, da NAF mener SMB ikke har nødvendig kompetanse om bærekraft. Gjennom dybdeintervju med 3 eksperter og 1 regnskapsbyrå fant vi en uenighet om i hvilken grad SMB vil påvirkes av ny lovgiving. Da en av respondentene mente at det var klart at SMB indirekte ville bli påvirket av ny lovgiving, da de store selskapene vil bli avhengige av SMB sin rapportering for å oppfylle egne rapporteringskrav. Mens en annen respondent mente at SMB ville bli minimalt, om i det hele tatt, påvirket av ny lovgiving.

Våre underproblemstillinger var: "Hvordan vil ny lovgiving innen bærekraftsrapportering påvirke små- og mellomstore bedrifter?", og "Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation omhandlerende bærekraftsrapportering for SMB?". Gjennom våre dybdeintervju fant vi at det er en økende interesse generelt i markedet for bærekraftsrapportering, men at den ikke er nevneverdig for SMB per dags dato. Selv om våre respondenter kjente til forslag om ny lov om opplysninger om bærekraft, var de uenige i effekten det nye lovverk ville ha på SMB. Da noen mente det ville merkes godt for SMB, og andre mente det ville bli svært liten påvirkning. Per dags dato er NSRS i testfasen, men den er ikke velkjent i regnskapsverdenen, og våre eksperter var uenige i virkningen av den. En ekspert kommenterte også at det i nær fremtid bare ville være spesielt interesserte SMB som ville utforske bærekraftsrapportering.

Rapportering av ikke-finansiell informasjon og bærekraftsrapportering opplever vi som relativt nye tema i regnskapsverdenen. Det har vært mye utvikling på disse områdene de siste årene,

og dette vil fortsette i årene som kommer. Dette ser vi gjennom tidligere initiativ som er gjennomført, initiativ som arbeides med i dag, som NSRS, og varsling av fremtidige prosjekter innenfor bærekraftsrapportering. I vår oppgave har vi omtalt en handlingsplan fra regjeringen som skal komme i 2021, og vi har omtalt forordninger fra EU som skal bli gjeldende i årene fremover, og en regnskapsstandard for SMB som er i testfasen per dags dato. Det er dermed mye interessant som skjer innen bærekraft i regnskapsverdenen, og det blir viktig å følge med på denne utviklingen for oss som fremtidige regnskapsførere.

Det er begrensninger ved våre funn, som i alle studier. Vi har gjort en systematisk oversikt over bærekraftsrapportering på et overflatisk nivå, og har ikke omtalt hver eneste type internasjonalt regelverk. Videre forskning kan gå dypere inn i de ulike forordningene og direktivene, og lovverket som resulterer fra disse. Vi har også begrenset intervjudata, da vi bare har fått gjennomført intervju med 3 eksperter og ett regnskapsbyrå. Vi har likevel fått ett innblikk i vår problemstilling per dags dato. Det er fortsatt mye data å samle inn her: fra flere eksperter, regnskapsbyrå og fra SMB-ene selv. Videre forskning kan også følge utviklingen som er i gang, gjennom å forske på effekten av ny lovgivning innen bærekraftsrapportering, både for de store og for SMB.

6. Litteraturliste

Accountancy Europe. 2020a. «SME Risk Management. How can your accountant help? Briefing Paper». <https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/Accountancy-Europe-SME-risk-management-series-introduction-paper.pdf>.

———. 2020b. «SME Risk Management: Sustainability». https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/SME-sustainability_Accountancy-Europe-2020.pdf.

Austheim, Svein. 2019. «Regnskapsbransjen». Regnskap Norge. 18. november 2019. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/bransjeaktuelt/10-storste-aktorer-i-regnskapsbransjen/>.

Brandsås, Harald. 2019. «Bærekraft og rapportering». *Revisjon og regnskap*, Klima og bærekraft, , nr. 6. <https://www.revregn.no/i/2019/6/rr06-2019-a-857>.

Brenna, Anders Lie. 2020. «EU-taksonomi kan treffe SMB-markedet hardt». 18. desember 2020. <https://enerwe.no/baerekraft-eu-smb/eu-taksonomi-kan-treffe-smb-markedet-hardt/391404>.

Cappelen Damm. u.å. «Sammendrag kapittel 2». Mangfold. Åpnet 27. april 2021. <https://mangfold.cappelendamm.no/vgsamf/tekst.html?tid=1006552>.

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS). 2018. «12. Ansvarleg forbruk og produksjon». Regjeringen.no. 20. februar 2018. <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-baerekraftsmal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon/id2590201/>.

DNB. u.å. «Samfunnsansvar, ESG, Bærekraft og CR – hva er forskjellen?» Åpnet 4. mai 2021. <https://www.dnb.no/om-oss/samfunnsansvar/dnb-samfunnsansvar.html>.

EFRAG. 2021. «Final Report Proposals for a Relevant and Dynamic EU Sustainability Reporting Standardsetting». European Financial Reporting Advisory Group. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210308-report-efrag-sustainability-reporting-standard-setting_en.pdf.

———. u.å. «EFRAG Today». European Financial Reporting Advisory Group. Åpnet 6. april 2021. <https://www.efrag.org/About/Facts>.

Ellefsen, Hans Christian. 2019. «Global Reporting Initiative – en kort innføring». Regnskap Norge. 31. oktober 2019. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/global-reporting-initiative---en-kort-innforing/>.

— — —. 2020. «Globale organisasjoner skal effektivisere og forbedre bærekraftsrapportering». Regnskap Norge. 16. september 2020. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/globale-organisasjoner-skal-effektivisere-og-forbedre-barekraftsrapportering/>.

EU. 2014. *Europaparlamentets Og Rådets Direktiv 2014/95/EU Av 22. Oktober 2014 Om Endring Av Direktiv 2013/34/EU Med Hensyn Til Avsløring Av Ikke-Finansiell Informasjon Og Mangfoldsinformasjon Fra Visse Store Foretak Og Konsern*. Bd. 330. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN>.

— — —. 2019. *Europaparlamentets Og Rådets Forordning 2019/2088/EU Av 27. November 2019 Om Bærekraftsrelaterte Opplysninger i Sektoren for Finansielle Tjenester*. OJ L. Bd. 317. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R2088&from=EN>.

— — —. 2020. *Europaparlamentets Og Rådets Forordning 2020/852/EU Av 18. Juni 2020 Om Etablering Av et Rammeverk for å Legge Til Rette for Bærekraftige Investeringer, Og Endring Av Forordning*. OJ L. Bd. 198. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>.

EU kommisjonen. 2019. «Financial Reporting». European Commission. 2019. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/financial-reporting_en.

— — —. 2021. «Corporate Sustainability Reporting Directive Proposal». Text. European Commission - European Commission. 21. april 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_1806.

Europalov. 2021. «Om EU-rettsaktene». 2021. <https://europolov.no/laer-mer/eu-rettsaktene>.

— — —. u.å. «IFRS-forordningen: bruk av internasjonale regnskapsstandarder». Europalov. Åpnet 28. april 2021. <https://www.europolov.no/rettsakt/ifrs-forordningen-bruk-av-internasjonale-regnskapsstandarder/id-3050>.

EØS-notatbasen. 2016. «Samfunnsansvar - rapporteringskrav». EOSnotat. Regjeringen.no. regjeringen.no. 30. mai 2016. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2013/okt/samfunnsansvar---rapporteringskrav/id2433373/>.

———. 2020. «Klassifiseringsforordningen». regjeringen.no. 17. november 2020.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/okt/klassifiseringsforordningen/id2786113/>.

FEE. 2015. «The Future of Corporate Reporting». Federation of European Accountants.
https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/FEECogitoPaper_-_TheFutureofCorporateReporting.pdf.

Finans Norge. 2021. «Høringssvar fra Finans Norge». Horing. Regjeringen.no. regjeringen.no. 8. januar 2021. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.

———. u.å. «Om oss». www.finansnorge.no. Åpnet 1. mai 2021.
<https://www.finansnorge.no/om-finans-norge/>.

Finansdepartementet. 2004. *Ot.prp.nr.39 Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 (regnskapsloven) og enkelte andre lover (evaluering av regnskapsloven)*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/e4eada687f37499d94d958c00ab3871f/no/pdfs/otp200420050039000dddpdfs.pdf>.

———. 2012. *Prop. 48L. Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.)*.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3bd092ea00114400b6bcf73e66b01c98/no/pdfs/prp201220130048000dddpdfs.pdf>.

———. 2020. «Høring – Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft». Horing. Regjeringen.no. 30. oktober 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.

Finansforbundet. 2020. «Finansforbundets innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene», 30. november 2020.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/d030754bd4244ee5b0954b7d13dc2e27/finansforbundet.pdf>.

———. 2021a. «Om oss». 2021. <https://www.finansforbundet.no/om-oss/>.

———. 2021b. «Høringssvar fra Finansforbundet», 8. januar 2021.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/b79eca7bce35407f834b480675237d38/finansforbundet.pdf?uid=Finansforbundet>.

———. u.å. «Bærekraft». *Finansforbundet* (blog). Åpnet 26. april 2021.
<https://www.finansforbundet.no/politikk/baerekraft/>.

Finanstilsynet. 2020a. «Kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering».
https://www.finanstilsynet.no/globalassets/tilsyn/finansiell-rapportering/kartlegging_av_foretakenes_baerekraftsrapportering_01092020.pdf.

———. 2020b. «Høringsnotat om gjennomføring av EU-regelverk om bærekraftig finans».
<https://www.regjeringen.no/contentassets/80cf647e1f1a4f029b7b6d58590bebec/horingsnotat-om-gjennomforing-av-eu-regler-om-baerekraftig-finans.pdf-l2350965.pdf>.

FN. 2019. «Bærekraftig utvikling». FN-sambandet. 15. januar 2019.
<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>.

———. 2021. «FNs bærekraftsmål». FN-sambandet. 8. januar 2021. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>.

FNO. u.å. «Penger forplikter. Finansnæringens samfunnsansvar». Finansnæringens Fellesorganisasjon. Åpnet 4. mai 2021.
https://www.finansnorge.no/contentassets/9c391cf00d494dc3bd7142665f4704db/penger_forplikter.pdf.

Gauzès, Jean-Paul. 2021. «Final Report on the ad personam mandate on Potential Need for Changes to the Governance and Funding of EFRAG». European Financial Reporting Advisory Group.
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2FJean-Paul%20Gauz%C3%A8s%20-%20Ad%20Personam%20Mandate%20-%20Final%20Report.pdf>.

Global Reporting Initiative. 2021. «Standards». 2021.
<https://www.globalreporting.org/standards/>.

Gregersen, Kjetil. 2020. «Hva er ESG? Reduser risiko på den smarte måten». *Finansco*. 19. november 2020. <https://www.finansco.no/blog/impact-hva-er-esg-og-hvorfor-er-det-viktig>.

Grønmo, Sigmund. 2016. *Samfunnsvitenskaplige metoder*. 2. utg. Oslo: Vigmostad og Bjørke AS.

———. 2020a. «kvantitativ metode». I *Store norske leksikon*.
http://snl.no/kvantitativ_metode.

———. 2020b. «kvalitativ metode». I *Store norske leksikon*. http://snl.no/kvalitativ_metode.

———. 2021. «utvalg». I *Store norske leksikon*. <http://snl.no/utvalg>.

ICRC. 2014. «Economic Security». Topic. International Committee of the Red Cross. 28. juli 2014. <https://www.icrc.org/en/what-we-do/ensuring-economic-security>.

IFRS. 2020. «Effects of climate-related matters on financial statements». <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/documents/effects-of-climate-related-matters-on-financial-statements.pdf>.

———. 2021a. «IAS 1 Presentation of Financial Statements». IFRS. 2021. <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ias-1-presentation-of-financial-statements/>.

———. 2021b. «IFRS - IFRS Foundation Trustees announce strategic direction and further steps based on feedback to sustainability reporting consultation». 2021. <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2021/03/trustees-announce-strategic-direction-based-on-feedback-to-sustainability-reporting-consultation/>.

———. u.å. «How we set IFRS® Standards». Åpnet 10. mai 2021. <https://www.ifrs.org/about-us/how-we-set-ifrs-standards/>.

Impact Management Project, World Economic Forum, og Deloitte. 2020. «Statement of Intent to Work Together Towards Comprehensive Corporate Reporting». <https://29kjwb3armds2g3gi4lq2sx1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/Statement-of-Intent-to-Work-Together-Towards-Comprehensive-Corporate-Reporting.pdf>.

Jakobsen, Ingvild Ulrikke, Steffen Kallbekken, og Bård Lahn. 2021. «Parisavtalen». I *Store norske leksikon*. <http://snl.no/Parisavtalen>.

Kirkeby, Kjersti Okstad. 2021. «Bærekraftsrapportering i Norge». januar 29. <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/4409d7c8b80a4b1abe2dfd82a7009cce/barekraftsrapportering-i-norge.pdf>.

Klima- og miljødepartementet. 2020. «Hva er sirkulær økonomi?» Redaksjonellartikkel. Regjeringen.no. regjeringen.no. 12. mai 2020. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/forurensning/sirkular-okonomi/hva-er-sirkular-okonomi/id2701032/>.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2020. «Inviterer til idédugnad for å nå berekraftsmåla». Pressemelding. Regjeringa.no. regjeringen.no. 26. august 2020. <https://www.regjeringen.no/nn/aktuelt/inviterer-til-idedugnad-for-a-na-berekraftsmala/id2736957/>.

Kvifte, Steinar S. 2021. «Bærekraft i og utenfor regnskapet». *Revisjon og Regnskap*, nr. 1. <https://www.revregn.no/i/2021/1/m-1317>.

Larsen, Christine Lundberg. 2020. «Regnskap Norge gjør det enklere å rapportere på bærekraft». Regnskap Norge. 5. juni 2020.
<https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/medlemsaktuelt/regnskap-norge-gjor-det-enklere-a-rapportere-pa-barekraft/>.

Ledernet. 2020. «Bærekraft: Ny standard for SMB-rapportering». 24. august 2020.
<https://ledernet.no/a/626738>.

Lovdata. 1998. *Lov om årsregnskap m.v.* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56>.

———. 2016. *Parisavtalen*. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2015-12-12-32>.

Magnusson, Eva, og Jeanne Marecek, red. 2015. «Designing the interview guide». I *Doing Interview-based Qualitative Research: A Learner's Guide*, 46–57. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781107449893.005>.

Menon Economica, Nordic Innovation, og Oxford Research. 2018. «The influence of standards on the nordic economies». <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2018-31-Nordic-market-study-influence-of-standards.pdf>.

NHO. 2021. «EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans». 2021.
<https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/eus-taksonomi-og-handlingsplan-for-barekraftig-finans/>.

———. u.å. «Fakta om små og mellomstore bedrifter (SMB)». Åpnet 21. april 2021.
<https://www.nho.no/tema/sma-og-mellomstore-bedrifter/artikler/sma-og-mellomstore-bedrifter-smb/>.

Nilsen, Heidi Rapp. 2020. «Den tredelte bunnlinje». I *Store norske leksikon*.
http://snl.no/Den_tredelte_bunnlinje.

Nord Universitetet. 2021. «Litteratursøk til systematiske oversikter». Nord universitet. 16. mars 2021. <https://www.nord.no/no/bibliotek/forskningsstotte/Sider/systematiske-sok.aspx>.

NSRS. 2020a. «For whom is this standard?» 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/for-whom>.

———. 2020b. «The Joint Nordic Vision 2030». 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/the-joint-nordic-vision-2030>.

———. 2020c. «What is NSRS». 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/what-is-nsrs>.

- . 2020d. «Why This Standard?» 2020. <https://www.nsr.eu/the-standard/why>.
- . 2021. «Full overview of the NSRS Framework, 1st edition». 2021. <https://www.nsr.eu/reports/1st-edition>.
- Olerud, Kåre. 2020. «Verdenskommisjonen for miljø og utvikling». I *Store norske leksikon*. http://snl.no/Verdenskommisjonen_for_milj%C3%B8_og_utvikling.
- PwC. 2020. «Hvordan blir EU-regelverkene til norsk lov?» PricewaterhouseCoopers. 2020. <https://www.pwc.no/no/bransjer/bank-og-finans/finreg-skolen/grunnleggende-om-finreg/forholdet-til-nasjonale-og-eos-regler/hvordan-blir-eu-regelverkene-til-norsk-lov-.html>.
- Regnskap Norge. 2020. «Innspill til handlingsplanen for bærekraftsmålene», 9. september 2020. <https://berekraft.regjeringen.no/files/ninja-forms/3/Innspill-til-handlingsplanen-for-b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene-Regnskap-Norge.pdf>.
- . 2021. «Høringssvar fra Regnskap Norge», 7. januar 2021. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/Download/?vedleggId=70b018be-ade1-46d1-b1a9-e8fceed15ca2>.
- . u.å. «Den sirkulære regnskapsklyngen». Regnskap Norge. Åpnet 26. april 2021a. <https://www.regnskapnorge.no/naeringspolitikk/barekraft-og-sirkulaer-okonomi/den-sirkulare-regnskapsklyngen/>.
- . u.å. «Historien om Regnskap Norge». Regnskap Norge. Åpnet 26. april 2021b. <https://www.regnskapnorge.no/om-oss/historien/>.
- Revisorforeningen. 2020. «Høringssvar fra Revisorforeningen». Horing. Regjeringen.no. regjeringen.no. 30. oktober 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.
- . 2021. «Arbeid med europeisk standard for bærekraftsrapportering». Den norske Revisorforeningen. 8. mars 2021. <https://www.revisorforeningen.no:443/fag/nyheter/arbeid-med-europeisk-standard-for-barekraftsrapportering/>.
- . u.å. «Om Revisorforeningen». Den norske Revisorforeningen. Åpnet 1. mai 2021. <https://www.revisorforeningen.no:443/om-oss/om-revisorforeningen/>.
- Sander, Kjetil. 2019. «Konsekvensanalyse». *eStudie.no* (blog). 3. september 2019. <https://estudie.no/konsekvensanalyse/>.

- . 2020a. «Bedriftens samfunnsansvar (CSR)». eStudie.no. 17. september 2020. <https://estudie.no/csr/>.
- . 2020b. «Den tredelte bunnlinjen – people, planet, profit». *eStudie.no* (blog). 25. september 2020. <https://estudie.no/den-tredelte-bunnlinjen/>.
- Sangoma. 2016. «SMB, SME, and Large Enterprise: Business Size Classification Matters». *Sangoma* (blog). 18. februar 2016. <https://www.sangoma.com/articles/smb-sme-large-enterprise-size-business-matters/>.
- S-Hub. 2021. «State of Sustainability in Norway 2020». Sustainability Hub Norway. mars 2021. <https://www.sustainabilityhub.no/stateofsustainability2020.html>.
- SSB. 2019. «Fakta om Likestilling». Statistisk Sentralbyrå. 2019. <https://www.ssb.no/befolkning/faktaside/likestilling>.
- . 2021. «Virksomheter». Statistisk Sentralbyrå. 7. januar 2021. <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/bedrifter/aar/2021-01-07>.
- Stone, Liz. 2016. «Key Differences Between SMB and Enterprise Sales Reps». Sales Result Inc., 17. oktober 2016. https://www.salesresult.com/blog/enterprise_smb_selling.
- TCFD. 2017. «Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-Related Financial Disclosures». Task Force on Climate-related Financial Disclosures. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2020/10/FINAL-2017-TCFD-Report-11052018.pdf>.
- The Governance Group. 2019. «Bærekraft på børs 2019». https://www.thegovgroup.org/wp-content/uploads/2021/01/TheGovGroup-Baerekraft-pa%CC%8A-bors-ORIG-low_res-sider1.pdf.
- The Royal Literary Fund. u.å. «What is a literature review?» *The Royal Literary Fund* (blog). Åpnet 23. april 2021. <https://www.rlf.org.uk/resources/what-is-a-literature-review/>.
- Toft Sundbye, Live Marie. 2017. «Personlig intervju». Nasjonal Digital Læringsarena. 11. oktober 2017. <https://ndla.no/subject:7/topic:1:183191/topic:1:105795/resource:1:103449>.
- Truant, Elisa, Laura Corazza, og Simone Scagnelli. 2017. «Sustainability and Risk Disclosure: An Exploratory Study on Sustainability Reports». *Sustainability* 9 (4): 636. <https://doi.org/10.3390/su9040636>.
- Utenriksdepartementet. 2016. «Corporate Social Responsibility». Redaksjonellartikkel. Government.No. regjeringen.no. 26. mai 2016. <https://www.regjeringen.no/en/topics/foreign-affairs/business-cooperation-abroad/innsikt/csr/id2076260/>.

———. 2019. «Næringslivets samfunnsansvar». Redaksjonellartikkel. Regjeringen.no. regjeringen.no. 13. mars 2019.
https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/naringslivssamarbeid-i-utlandet/innsikt/naringslivets_samfunnsansvar/id2076260/.

7. Vedlegg

Vedlegg 1 – Begrepsavklaring

Bærekraft: «Bærekraftig utvikling er utvikling som tilfredsstillende dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine» (FN, 2019).

Samfunnsansvar:

Samfunnsansvar er et vidt begrep, og dekker mange områder (Nilsen, 2010):

- *Menneskerettigheter – det å respektere menneskeverdets ukrenkelighet*
- *Miljø –å unngå skadelig miljøpåvirkning og sørge for en bærekraftig utvikling*
- *Arbeidsliv – det å sikre gode og anstendige arbeidsforhold*
- *Forretningsmessig integritet –å motvirke korrupsjon og håndtere gråsoner på en god måte*
- *Omgivelser/samfunn/verden –å bidra positivt lokalt og globalt*

Store, små og mellomstore bedrifter:

Ifølge regnskapsloven §1-5 regnes store foretak som (Lov om årsregnskap m.v.):

1. *allmennaksjeselskapet,*
2. *regnskapspliktige hvis aksjer, andeler, grunnfondsbevis eller obligasjoner noteres på børs, autorisert markeds plass eller tilsvarende regulert marked i utlandet, eller*
3. *andre regnskapspliktige dersom det er fastsatt i forskrift og gitt av departementet.*

Videre har vi regnskapsloven §1-6 som definerer små foretak. Disse selskapene er selskaper som faller utenfor §1-5 og som på balansedagen ikke overskrider grensene for to av følgende tre vilkår
Regnskapsloven §1-6 (Lov om årsregnskap m.v.):

1. *salgsinntekt: 70 millioner kroner,*
2. *balansesum: 35 millioner kroner,*
3. *gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: 50 årsverk.*

Foretak som ikke inngår i disse to kategoriene regnes som øvrige eller mellomstore foretak.

Vedlegg 2 – Gjeldende krav om bærekraftsrapportering

Gjeldende krav

IAS 1 <i>Presentasjon av finansregnskap</i>	IAS 1 stiller krav til at opplysninger om forhold som kan påvirke investorbeslutninger skal gis, selv om IFRS ikke inneholder konkrete opplysningskrav knyttet til det aktuelle forholdet. Klimarisiko og andre klimarelevante opplysninger nevnes som eksempler på slike forhold. Klimarisiko vil påvirke estimatusikkerhet i en del tilfeller, og i så fall vil dette være opplysningspliktig etter bestemmelsene i IAS 1.
IAS 2 <i>Beholdninger</i>	Klimarelaterte forhold kan bidra til økte produksjonskostnader, og også reduserte salgspriser, og dermed ha direkte implikasjoner for vurderingen av varelager.
IAS 12 <i>Inntektsskatt</i>	Klimarelaterte forhold kan påvirke estimater på selskapets evne til å generere fremtidig skattepliktig inntekt, og dermed vurderingen av om balanseføring av utsatte skattefordeler kan gjøres.
IAS 16 <i>Eiendom, anlegg og utstyr</i> / IAS 38 <i>Immaterielle eiendeler</i>	Klimarelaterte forhold kan medføre behov for omstillinger av forretningsmodeller og produksjonsprosesser. Utgifter som pådras i den sammenheng, må vurderes for balanseføring eller kostnadsføring etter IAS 16 og IAS 38. Klimarelaterte forhold kan videre påvirke vurderingen av forventet økonomisk levetid for varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, samt estimerte restverdier.
IAS 36 <i>Verdifall på eiendeler</i>	Klimarelaterte forhold kan representere nedskrivningsindikatorer. Videre vil det å ignorere klimarelaterte forhold kunne medføre overvurdering av eiendelers gjenvinnbare verdi. Verdi i bruk-beregninger skal ikke reflektere fremtidige investeringer i forbedringer, og i så måte må det gjøres en vurdering av om forventede klimainvesteringer skal innarbeides i slike verdi i bruk-beregninger. IAS 36 stiller også krav om opplysninger om de mest sentrale forutsetningene for beregning av gjenvinnbart beløp – klimarelaterte forhold kan representere slike forutsetninger. Det er krav om sensitivitetsanalyser i enkelte tilfeller, for å illustrere effekten av justeringer i forutsetningene.
IAS 37 <i>Avsetninger, betingede forpliktelser og betingede eiendeler</i>	IAS 37 stiller krav til at det gis informasjon om arten og usikkerheten rundt avsetninger og betingede forpliktelser. Videre kan klimarelaterte forhold, for eksempel i form av gebyrer for utslipp, påvirke størrelsen på avsetninger, og kan også medføre at inngåtte kontrakter blir tapsbringende.
IFRS 7 <i>Finansielle instrumenter – opplysninger</i>	Klimarelaterte forhold kan medføre risiko i bruken av finansielle instrumenter. IFRS 7 stiller krav til at det gis opplysninger om arten og omfanget av slik risiko og hvordan selskapet håndterer den. Det kan, for långivere, bli aktuelt å gi informasjon om klimarelaterte forholds betydning for måling av tap på fordringer og risikokonsentrasjon.
IFRS 9 <i>Finansielle instrumenter</i>	Klimarelaterte forhold kan utsette långivere for kredittapsrisiko, som for eksempel i situasjoner med naturkatastrofer eller regulatoriske omlegginger som påvirker låntakers evne til å betjene sin gjeld. Dette må det tas hensyn til i tapsberegninger. Klimarelaterte forhold kan også påvirke klassifisering og måling av lån.
IFRS 13 <i>Måling av virkelig verdi</i>	Klimarelaterte forhold kan påvirke virkelig verdi-vurderinger, og kan typisk gi opphav til tilleggsopplysninger, særlig opplysninger om verdsettelse på Nivå 3 i verdsettelseshierarkiet.
IFRS 17 <i>Forsikringskontrakter</i>	Klimarelaterte forhold kan øke hyppigheten av forsikrede hendelser, noe som må reflekteres ved måling av forsikringskontrakter. Som i andre standarder stilles det krav om tilleggsopplysninger om risiko og skjønn i IFRS 17 – og det gjelder også klimarelaterte forhold.

Tabell 4: Oversikt over endringer i IFRS for imøtekomme krav til bærekraftsrapportering⁶.

Vedlegg 3 – Meldeskjema NSD

Vedlegg 4 – Oversiktstabell over litteratur

Vedlegg 5 – Informasjonsskjema

Vedlegg 6 – Intervjuguide for nøkkelpersoner

⁶ (Kvifte, 2021)

Meldeskjema 521061

Sist oppdatert

25.03.2021

Hvilke personopplysninger skal du behandle?

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer
- Bakgrunnsopplysninger som vil kunne identifisere en person

Type opplysninger

Du har svart ja til at du skal behandle bakgrunnsopplysninger, beskriv hvilke

Stilling, utdanning, selskap, arbeidsplass

Skal du behandle særlige kategorier personopplysninger eller personopplysninger om straffedommer eller lovovertrедelser?

Nei

Prosjektinformasjon

Prosjekttittel

Innrapportering av bærekraft

Prosjektbeskrivelse

Samle informasjon om bærekraftsrapportering for små- og mellomstore bedrifter (SMB). Da det kommer ny lovgivning som indirekte vil påvirke dem. Ønsker å se om den økte interessen for bærekraft i samfunnet har påvirket små- og mellomstore bedrifter sin interesse og behandling av bærekraft. Hvordan rapporterer SMB om bærekraft? Hvordan ligger SMB an i forhold til ny standard som kommer i 2021 fra NSRS?

Begrunn behovet for å behandle personopplysningene

For å besvare problemstillingene i forskningsprosjektet vårt må vi innhente data. Vi velger intervju og spørreskjema for å oppnå ønsket data.

Ekstern finansiering

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Gjelder innmeldingen for flere studentprosjekter (felles vurdering)?

Nei

Kontaktinformasjon, student

Annveig Røyrvik Leirstein, annveig1811@hotmail.com, tlf: 97943901

Behandlingsansvar**Behandlingsansvarlig institusjon**

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for økonomi og samfunnsvitskap / Institutt for økonomi og administrasjon

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Carmen Olsen, carmen.olsen@hvl.no, tlf: 55587048

Skal behandlingsansvaret deles med andre institusjoner (felles behandlingsansvarlige)?

Nei

Utvalg 1**Beskriv utvalget**

Regnskapsbyrå

Rekruttering eller trekking av utvalget

Dette utvalget er trukket strategisk basert på informasjon om de 10 største regnskapsbyråene i Norge.

Alder

18 - 99

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 1

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer
- Bakgrunnsopplysninger som vil kunne identifisere en person

Hvordan samler du inn data fra utvalg 1?**Personlig intervju****Vedlegg**

Intervjuguide Bærekraft.docx

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 1

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Informasjonsskriv

Informasjonsskjema-bærekraft.docx

Utvalg 2

Beskriv utvalget

Eksperter på feltet

Rekruttering eller trekking av utvalget

Strategisk trekking utifra tilgjengelighet og kunnskapsnivå

Alder

18 - 99

Inngår det voksne (18 år +) i utvalget som ikke kan samtykke selv?

Nei

Personopplysninger for utvalg 2

- Navn (også ved signatur/samtykke)
- E-postadresse, IP-adresse eller annen nettidentifikator
- Lydopptak av personer
- Bakgrunnsopplysninger som vil kunne identifisere en person

Hvordan samler du inn data fra utvalg 2?

Personlig intervju

Vedlegg

Intervjuguide Bærekraft.docx

Grunnlag for å behandle alminnelige kategorier av personopplysninger

Samtykke (art. 6 nr. 1 bokstav a)

Informasjon for utvalg 2

Informerer du utvalget om behandlingen av opplysningene?

Ja

Hvordan?

Skriftlig informasjon (papir eller elektronisk)

Informasjonsskriv

Informasjonsskjema-bærekraft.docx

Tredjepersoner

Skal du behandle personopplysninger om tredjepersoner?

Nei

Dokumentasjon

Hvordan dokumenteres samtykkene?

- Elektronisk (e-post, e-skjema, digital signatur)

Hvordan kan samtykket trekkes tilbake?

Ved å kontakte kontaktpersonen i gruppen. Opplyst om i informasjonsskrivet.

Hvordan kan de registrerte få innsyn, rettet eller slettet opplysninger om seg selv?

Skriftlig på e-post til kontaktperson i gruppen. Opplyst om i informasjonsskrivet.

Totalt antall registrerte i prosjektet

1-99

Tillatelser

Skal du innhente følgende godkjenninger eller tillatelser for prosjektet?

Behandling

Hvor behandles opplysningene?

- Private enheter

Retningslinjer/tillatelse til å behandle opplysninger på private enheter

Retningslinjer private enheter.pdf

Hvem behandler/har tilgang til opplysningene?

- Student (studentprosjekt)
- Prosjektansvarlig

Tilgjengeliggjøres opplysningene utenfor EU/EØS til en tredjestat eller internasjonal organisasjon?

Nei

Sikkerhet

Oppbevares personopplysningene atskilt fra øvrige data (koblingsnøkkel)?

Ja

Hvilke tekniske og fysiske tiltak sikrer personopplysningene?

- Adgangsbegrensning
- Opplysningene anonymiseres fortløpende

Varighet

Prosjektperiode

08.03.2021 - 30.06.2021

Skal data med personopplysninger oppbevares utover prosjektperioden?

Nei, data vil bli oppbevart uten personopplysninger (anonymisering)

Hvilke anonymiseringstiltak vil bli foretatt?

- Lyd- eller bildeopptak slettes
- Personidentifiserbare opplysninger fjernes, omskrives eller grovkategoriseres
- Koblingsnøkkelen slettes

Vil de registrerte kunne identifiseres (direkte eller indirekte) i oppgave/avhandling/øvrige publikasjoner fra prosjektet?

Ja

Begrunn

Stilling i kjente selskap

Tilleggsopplysninger

Kartlegging av bærekraft, og lovverk knyttet til bærekraft

Nr.	Tema	Type	Navn	Forfatter	God kilde?	Kilde-referanse
1	Bærekraft	Nettside	Bærekraftig utvikling	FN-sambandet	Ja, FN	(FN 2019)
2		Nettside	Hva er ESG? Reduser risiko på den smarte måten	Kjetil Gregersen	Ja, Finansco.no	(Gregersen 2020)
3		Nettside	Samfunnsansvar, ESG, Bærekraft og CR – hva er forskjellen?	DNB	Ja	(DNB u.å.)
4		Artikkel	Bedriftens samfunnsansvar (CSR)	Kjetil Sander	Ja, estudie.no	(Sander 2020a)
5		Dokument	Penger forplikter. Finansnæringens samfunnsansvar	Finansnæringens Fellesorganisasjon	Nei, ingen datostempling	(FNO u.å.)
6		Nettside	State of sustainability in Norway 2020	Sustainability Hub Norway	Ja, S-HUB	(S-Hub 2021)
7		Oppslagsverk	Verdenskommisjonen for miljø og utvikling.	Kåre Olerud	Ja, Store Norske Leksikon	(Olerud 2020)
8		Nettside	FNs Bærekraftsmål	FN-sambandet	Ja, FN	(FN 2021)
9		Nettside	Economic security	ICRC (Røde Kors)	Ja	(ICRC 2014)
10		Oppslagsverk	Parisavtalen	Ingvild Ulrikke Jakobsen (UiT), Steffen Kallbekken og Bård Lahn (CICERO)	Ja, Store Norske Leksikon	(Jakobsen, Kallbekken, og Lahn 2021)
11		Lovdata	Parisavtalen	12-12-2015 nr 32 Multilateral	Ja, vedtatt i norsk rett	(Lovdata 2016)
12		Presse-melding	Inviterer til idédugnad for å nå bærekraftsmåla	Kommunal- og moderniserings-departementet	Ja, regjeringen.no	(Kommunal- og moderniseringsdepar-tementet 2020)
13		Brev	Finansforbundets innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene	Finansforbundet	Ja, innspill til regjeringens handlingsplan	(Finansforbundet 2020)
14		Brev	Innspill til handlingsplanen for bærekraftsmålene	Regnskap Norge	Ja, innspill til regjeringens handlingsplan	(Regnskap Norge 2020)
15		Nettside	12 Ansvarlig forbruk og produksjon	FN-sambandet	Ja, FN	(FN u.å.)
16		Nettside	12 Ansvarlig forbruk og produksjon	Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS)	Ja, regjeringen.no	(Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS) 2018)
17		Dokument	Konsekvensanalyse	Kjetil Sander	Ja, estuide.no	(Sander 2019)
18		Nettside	Likestilling	Statistisk Sentralbyrå	Ja, SSB	(SSB 2019)

19		Nettside	Hva er sirkulær økonomi?	Klima- og miljødepartementet	Ja, regjeringen.no	(Klima- og miljødepartementet 2020)
20		Nettside	Den sirkulære regnskapsklyngen	Regnskap Norge	Ja	(Regnskap Norge u.å.)
21		Nettside	Historien om Regnskap Norge	Regnskap Norge	Ja	(Regnskap Norge u.å.)
22		Nettside	Om oss	Finansforbundet	Ja	(Finansforbundet 2021a)
23		Nettside	Politisk Program	Finansforbundet	Ja	(Finansforbundet 2019)
24		Nettside	Nytt prosjekt om bærekraftig finans	Finansforbundet	Ja	(Finansforbundet 2021c)
25	Bærekraftsrapportering	Nettside	The Future of Corporate Reporting	Federation of European Accountants	Ja	(FEE 2015)
26	Lovverk i EU	Oppslagsverk	EU- Den europeiske Union	Olav Fagelund Knudsen, Ottar Julsrud, Knut Are Tvedt og Jarle Trondal	Ja, Store Norske Leksikon	(Knudsen mfl. 2020)
27		Nettside	Hvordan blir EU-regelverkene til norsk lov?	PwC	Ja, verdens største nettverk av revisorer, advokater og rådgivere	(PwC 2020)
28		Bok	Årsregnskapet	John Christian Langli	Ja, utgitt av Gyldendal Akademisk	(Langli 2016)
29		Nettside	Om EU-rettsaktene	Europalov	Ja	(Europalov 2021)
30		Artikkel	Bærekraft og rapportering	Harald Brandsås	Ja, revisjon og regnskap tidsskrift	(Brandsås 2019)
31		Artikkel	Bærekraftsstrategi og rapportering	Magnus Young og Fridtjof Wergeland	Ja, revisjon og regnskap tidsskrift	(Young og Wergeland 2020)
32		Direktiv	Direktiv 2014/95/EU	EU	Ja	(EU 2014)
33		EØS-notat	Samfunnsansvar - rapporteringskrav	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen.no	(EØS-notatbasen 2016)
34	Forordning	Offentliggjøringsforordningen 2019/2088/EU	EU	Ja	(EU 2019)	
35	EØS-notat	Bærekraftig finans - offentliggjøring om investeringer og risiko	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen.no	(EØS-notatbasen 2020a)	
36	Forordning	Klassifiseringsforordningen 2020/852/EU	EU	Ja	(EU 2020)	
37	EØS-notat	Klassifiseringsforordningen	EØS-notatbasen	Ja, regjeringen.no	(EØS-notatbasen 2020b)	
38	Fagartikkel	EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans	NHO	Ja	(NHO 2021)	

39	Brev	Gjennomføring av nytt EU-regelverk om bærekraftig finans	Finansdepartementet	Ja, regjeringen.no	(Finansdepartementet 2020a)
40	Høring	Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft	Finansdepartementet	Ja, regjeringen.no	(Finansdepartementet 2020b)
41	Lovforslag	Høringsnotat om gjennomføring av EU-regelverk om bærekraftig finans. Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft	Finanstilsynet	Ja	(Finanstilsynet 2020b)
42	Nettside	IFRS-forordningen: bruk av internasjonale regnskapsstandarder	Europalov	Ja	(Europalov u.å.)
43	Nettside	Financial Reporting	EU-kommisjonen	Ja	(EU kommisjonen 2019)
44	Artikkel	Effects of climate-related matters on financial statements	IFRS	Ja	(IFRS 2020)
45	Artikkel	Sustainability and Risk Disclosure: An Exploratory Study on Sustainability Reports	Elisa Truant, Laura Corazza and Simone Domenico Scagnelli	Ja	(Truant, Corazza, og Scagnelli 2017)
46	Nettside	Global Reporting Initiative - en kort innføring	Hans Christian Ellefsen (Regnskap Norge)	Ja	(Ellefsen 2019)
47	Nettside	Standards	GRI	Ja	(Global Reporting Initiative 2021)
48	Nettside	Globale organisasjoner skal effektivisere og forbedre bærekrafts rapportering	Hans Christian Ellefsen (Regnskap Norge)	Ja	(Ellefsen 2020)
49	Samarbeidsavtale	Statement of Intent to Work Together Towards Comprehensive Corporate Reporting	Impact Management Project, World Economic Forum, Deloitte	Ja	(Impact Management Project, World Economic Forum, og Deloitte 2020)
50	Nettside	IAS 1 Presentation of Financial Statements	IFRS	Ja, hentet fra IFRS.org	
51	Nettside	IFRS Foundation Trustees announce strategic direction and further steps based on feedback to sustainability reporting consultation	IFRS	Ja, hentet fra IFRS.org	(IFRS 2021)

52		Artikkel	Bærekraft i og utenfor regnskapet	Steinar S. Kvifte	Ja, Regnskap og revisjon tidsskrift	(Kvifte 2021)
53		Nettside	How we set IFRS® Standards	IFRS	Ja, hentet fra IFRS.org	(IFRS u.å.)
54		Nettside	IFRS standard og IFRIC tolkninger	IFRS	Ja	(IFRS u.å.)
55		Rapport	Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures	Task Force on Climate-Related Financial Disclosures	Ja	(TCFD 2017)
56		Fagartikkel	Arbeid med europeisk standard for bærekraftrapportering	Revisorforeningen	Ja	(Revisorforeningen 2021)
57		Fagartikkel	Ikke-finansiell rapportering - utvikling i EU	Revisorforeningen	Ja	(Revisorforeningen u.å.)
58		Nettside	EFRAG Today	European Financial Reporting Advisory Group	Ja	(EFRAG u.å.)
59		Rapport	Final Report Proposals for a Relevant and Dynamic EU Sustainability Reporting Standardsetting	European Financial Reporting Advisory Group	Ja	(EFRAG 2021)
60		Rapport	Final Report on the ad personam mandate on Potential Need for Changes to the Governance and Funding of EFRAG	Jean-Paul Gauzès, EFRAG	Ja	(Gauzès 2021)
61		Nettside	SMB, SME, and Large Enterprise: Business Size Classification Matters	Sangoma	Ja	(Sangoma 2016)
62		Nettside	Key Differences Between SMB and Enterprise Sales Reps	Liz Stone	Ja	(Stone 2016)
63	Lowverk i Norge	Lov	Lov om årsregnskap m.v.	Lovdata	Ja	(Lovdata 1998)
64		Lovforslag	Ot.prp.nr.39 Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 (regnskapsloven) og enkelte andre lover	Finansdepartementet	Ja	(Finansdepartementet 2004)

			(evaluering av regnskapsloven)			
65		Lovforslag	Prop. 48L. Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.)	Finansdepartementet	Ja	(Finansdepartementet 2012)
66		Artikkel	Corporate Social Responsibility (CSR)	Utenriksdepartementet	Ja, regjeringen.no	(Utenriksdepartementet 2016)
67		Artikkel	Næringslivets samfunnsansvar	Utenriksdepartementet	Ja, regjeringen.no	(Utenriksdepartementet 2019)
68		Artikkel	Samfunnsansvar	Aass Nilsen, Ledernytt	Ja	(Aass Nilsen u.å.)
69		Oppslagsverk	Den tredelte bunnlinje	Heidi Rapp Nilsen	Ja, Store Norske Leksikon	(Nilsen 2020)
70		Nettside	Den tredelte bunnlinje - people, planet profit	Kjetil Sander	Ja	(Sander 2020b)
71	Ny lov om opplysninger om bærekraft	Rapport	Bærekraft på børs 2019	The Governance Group	Ja	(The Governance Group 2019)
72		Rapport	Kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering	Finanstilsynet	Ja	(Finanstilsynet 2020a)
73		Lovforslag	Høringsnotat om gjennomføring av EU-regelverk om bærekraftig finans. Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft	Finanstilsynet	Ja	(Finanstilsynet 2020b)
74		Høring	Høring – Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft	Finansdepartementet	Ja, regjeringen.no	(Finansdepartementet 2020b)
75		Forordning	Offentliggjøringsforordningen 2019/2088/EU	EU	Ja	(EU 2019)
76		Forordning	Klassifiseringsforordningen 2020/852/EU	EU	Ja	(EU 2020)
77		Presentasjon	Bærekraftsrapportering i Norge	Kjersti Okstad Kirkeby	Ja, Finanstilsynet.no	(Kirkeby 2021)
78		Brev	Høringssvar fra Regnskap Norge	Regnskap Norge	Ja, regjeringen.no	(Regnskap Norge 2021)
79		Brev	Høringssvar fra Revisorforeningen	Revisorforeningen	Ja, regjeringen.no	(Revisorforeningen 2020)
80		Brev	Høringssvar fra Finans Norge	Finans Norge	Ja, regjeringen.no	(Finans Norge 2021)
81	Brev	Høringssvar fra Finansforbundet	Finansforbundet	Ja, regjeringen.no	(Finansforbundet 2021b)	

82	SMB	Nettside	Fakta om små og mellomstore bedrifter (SMB)	NHO	Ja	(NHO u.å.)
83		Lov	Lov om årsregnskap m.v.	Lovdata	Ja	(Lovdata 1998)
84		Standard	NRS8 God regnskapsskikk for små foretak		Ja	
85		Faktaark	SME Risk Management: Sustainability	Accountancy Europe	Ja	(Accountancy Europe 2020b)
86		Rapport	SME Risk Management. How can your accountant help? Briefing Paper	Accountancy Europe	Ja	(Accountancy Europe 2020a)
87		Nettside	Regnskap Norge gjør det enklere å rapportere på bærekraft	Christine Lundby Larsen, Regnskap Norge	Ja	(Larsen 2020)
88		Nettside	Full overview of the NSRS Framework, 1st edition	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2021)
89		Nettside	What is NSRS?	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020e)
90		Nettside	About NAF (Nordic Accounting Federation)	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020a)
91		Nettside	The Joint Nordic Vision 2030	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020d)
92		Nettside	Why this standard?	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020f)
93		Nettside	For whom is this standard?	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020c)
94		Nettside	For SMEs	Nordic Sustainability Reporting Standard	Ja	(NSRS 2020b)
95		Fagartikkel	The influence of standards on the nordic economies	Menon Economica, Nordic Innovation og Oxford Research	Ja, publisert i Menon Publications	(Menon Economica, Nordic Innovation, og Oxford Research 2018)
96	Artikkel	EU-taksonomi kan treffe SMB-markedet hardt	Anders Lie Brenna	Ja	(Brenna 2020)	
97	Artikkel	Bærekraft: Ny standard for SMB-rapportering	Ledernett, Regnskap Norge	Ja	(Ledernett 2020)	

Litteraturliste

- Accountancy Europe. 2020a. «SME Risk Management. How can your accountant help? Briefing Paper». <https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/Accountancy-Europe-SME-risk-management-series-introduction-paper.pdf>.
- . 2020b. «SME Risk Management: Sustainability». https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/SME-sustainability_Accountancy-Europe-2020.pdf.
- Brandsås, Harald. 2019. «Bærekraft og rapportering». *Revisjon og regnskap*, Klima og bærekraft, , nr. 6. <https://www.revregn.no/i/2019/6/rr06-2019-a-857>.
- Brenna, Anders Lie. 2020. «EU-taksonomi kan treffe SMB-markedet hardt». 18. desember 2020. <https://enerwe.no/baerekraft-eu-smb/eu-taksonomi-kan-treffe-smb-markedet-hardt/391404>.
- Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon (DSS). 2018. «12. Ansvarleg forbruk og produksjon». Regjeringen.no. 20. februar 2018. <https://www.regjeringen.no/no/tema/fns-baerekraftsmal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon/id2590201/>.
- DNB. u.å. «Samfunnsansvar, ESG, Bærekraft og CR – hva er forskjellen?» Åpnet 4. mai 2021. <https://www.dnb.no/om-oss/samfunnsansvar/dnb-samfunnsansvar.html>.
- EFRAG. 2021. «Final Report Proposals for a Relevant and Dynamic EU Sustainability Reporting Standardsetting». European Financial Reporting Advisory Group. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/210308-report-efrag-sustainability-reporting-standard-setting_en.pdf.
- . u.å. «EFRAG Today». European Financial Reporting Advisory Group. Åpnet 6. april 2021. <https://www.efrag.org/About/Facts>.
- Ellefsen, Hans Christian. 2019. «Global Reporting Initiative – en kort innføring». *Regnskap Norge*. 31. oktober 2019. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/global-reporting-initiative---en-kort-innforing/>.
- . 2020. «Globale organisasjoner skal effektivisere og forbedre bærekraftsrapportering». *Regnskap Norge*. 16. september 2020. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/globale-organisasjoner-skal-effektivisere-og-forbedre-baerekraftsrapportering/>.
- EU. 2014. *Europaparlamentets Og Rådets Direktiv 2014/95/EU Av 22. Oktober 2014 Om Endring Av Direktiv 2013/34/EU Med Hensyn Til Avsløring Av Ikke-Finansiell Informasjon Og Mangfoldsinformasjon Fra Visse Store Foretak Og Konsern*. Bd. 330. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&from=EN>.
- . 2019. *Europaparlamentets Og Rådets Forordning 2019/2088/EU Av 27. November 2019 Om Bærekraftsrelaterte Opplysninger i Sektoren for Finansielle Tjenester*. OJ L. Bd. 317. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R2088&from=EN>.
- . 2020. *Europaparlamentets Og Rådets Forordning 2020/852/EU Av 18. Juni 2020 Om Etablering Av et Rammeverk for å Legge Til Rette for Bærekraftige Investeringer, Og Endring Av Forordning*. OJ L. Bd. 198. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>.
- EU kommisjonen. 2019. «Financial Reporting». European Commission. 2019. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/financial-reporting_en.

- . 2021. «Corporate Sustainability Reporting Directive Proposal». Text. European Commission - European Commission. 21. april 2021. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/QANDA_21_1806.
- Europalov. 2021. «Om EU-rettsaktene». 2021. <https://europalov.no/laer-mer/eu-rettsaktene>.
- . u.å. «IFRS-forordningen: bruk av internasjonale regnskapsstandarder». Europalov. Åpnet 28. april 2021. <https://www.europalov.no/rettsakt/ifrs-forordningen-bruk-av-internasjonale-regnskapsstandarder/id-3050>.
- EØS-notatbasen. 2016. «Samfunnsansvar - rapporteringskrav». EOSnotat. Regjeringen.no. regjeringen.no. 30. mai 2016. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2013/okt/samfunnsansvar---rapporteringskrav/id2433373/>.
- . 2020a. «Bærekraftig finans - offentligjøring om investeringer og risiko». EOSnotat. Regjeringen.no. regjeringen.no. 19. februar 2020. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2018/sep/barekraftig-finans---offentligjoring-om-investeringer-og-risiko/id2619878/>.
- . 2020b. «Klassifiseringsforordningen». regjeringen.no. 17. november 2020. <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2020/okt/klassifiseringsforordningen/id2786113/>.
- FEE. 2015. «The Future of Corporate Reporting». Federation of European Accountants. https://www.accountancyeurope.eu/wp-content/uploads/FEECogitoPaper_-_TheFutureofCorporateReporting.pdf.
- Finans Norge. 2021. «Høringssvar fra Finans Norge». Horing. Regjeringen.no. regjeringen.no. 8. januar 2021. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.
- Finansdepartementet. 2004. *Ot.prp.nr.39 Om lov om endringer i lov 17. juli 1998 (regnskapsloven) og enkelte andre lover (evaluering av regnskapsloven)*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e4eada687f37499d94d958c00ab3871f/no/pdfs/otp200420050039000dddpdfs.pdf>.
- . 2012. *Prop. 48L. Endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (rapportering om samfunnsansvar mv.)*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/3bd092ea00114400b6bcf73e66b01c98/no/pdfs/prp201220130048000dddpdfs.pdf>.
- . 2020a. «Gjennomføring av nytt EU-regelverk om bærekraftig finans». Brev. Regjeringen.no. regjeringen.no. 24. april 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/fin/anbud-konsesjoner-og-brev/brev/utvalgte-brev/2020/gjennomforing-av-nytt-eu-regelverk-om-barekraftig-finans/id2699326/>.
- . 2020b. «Høring – Forslag til ny lov om opplysninger om bærekraft». Horing. Regjeringen.no. 30. oktober 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.
- Finansforbundet. 2019. «Politisk program». Finansforbundet. 2019. <https://www.finansforbundet.no/politikk/politisk-program/>.
- . 2020. «Finansforbundets innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene», 30. november 2020. <https://www.regjeringen.no/contentassets/d030754bd4244ee5b0954b7d13dc2e27/finansforbundet.pdf>.
- . 2021a. «Om oss». 2021. <https://www.finansforbundet.no/om-oss/>.
- . 2021b. «Høringssvar fra Finansforbundet», 8. januar 2021. <https://www.regjeringen.no/contentassets/b79eca7bce35407f834b480675237d38/finansforbundet.pdf?uid=Finansforbundet>.
- . 2021c. «Nytt prosjekt om bærekraftig finans». 15. februar 2021. <https://www.finansforbundet.no/folk-og-fag/forbundsnytt/nytt-prosjekt-om-baerekraftig-finans/>.

- Finanstilsynet. 2020a. «Kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering». https://www.finanstilsynet.no/globalassets/tilsyn/finansiell-rapportering/kartlegging_av_foretakenes_barekraftsrapportering_01092020.pdf.
- . 2020b. «Høringsnotat om gjennomføring av EU-regelverk om bærekraftig finans». <https://www.regjeringen.no/contentassets/80cf647e1f1a4f029b7b6d58590bebec/horingsnotat-om-gjennomforing-av-eu-regler-om-barekraftig-finans.pdf-l2350965.pdf>.
- FN. 2019. «Bærekraftig utvikling». FN-sambandet. 15. januar 2019. <https://www.fn.no/tema/fattigdom/barekraftig-utvikling>.
- . 2021. «FNs bærekraftsmål». FN-sambandet. 8. januar 2021. <https://www.fn.no/om-fn/fns-barekraftsmaal>.
- . u.å. «Ansvarlig forbruk og produksjon». FN-sambandet. Åpnet 15. april 2021. <https://www.fn.no/om-fn/fns-barekraftsmaal/ansvarlig-forbruk-og-produksjon>.
- FNO. u.å. «Penger forplikter. Finansnæringens samfunnsansvar». Finansnæringens Fellesorganisasjon. Åpnet 4. mai 2021. https://www.finansnorge.no/contentassets/9c391cf00d494dc3bd7142665f4704db/penger_forplikter.pdf.
- Gauzès, Jean-Paul. 2021. «Final Report on the ad personam mandate on Potential Need for Changes to the Governance and Funding of EFRAG». European Financial Reporting Advisory Group. <https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FsiteAssets%2FJean-Paul%20Gauz%C3%A8s%20-%20Ad%20Personam%20Mandate%20-%20Final%20Report.pdf>.
- Global Reporting Initiative. 2021. «Standards». 2021. <https://www.globalreporting.org/standards/>.
- Gregersen, Kjetil. 2020. «Hva er ESG? Reduser risiko på den smarte måten». Finansco. 19. november 2020. <https://www.finansco.no/blog/impact-hva-er-esg-og-hvorfor-er-det-viktig>.
- ICRC. 2014. «Economic Security». Topic. International Committee of the Red Cross. 28. juli 2014. <https://www.icrc.org/en/what-we-do/ensuring-economic-security>.
- IFRS. 2020. «Effects of climate-related matters on financial statements». <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/documents/effects-of-climate-related-matters-on-financial-statements.pdf>.
- . 2021. «IFRS Foundation Trustees announce strategic direction and further steps based on feedback to sustainability reporting consultation». 2021. <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2021/03/trustees-announce-strategic-direction-based-on-feedback-to-sustainability-reporting-consultation/>.
- . u.å. «How we set IFRS® Standards». Åpnet 10. mai 2021a. <https://www.ifrs.org/about-us/how-we-set-ifrs-standards/>.
- . u.å. «IFRS standard og IFRIC tolkninger». Åpnet 2. april 2021b. <https://www.ifrs.org/issued-standards/>.
- Impact Management Project, World Economic Forum, og Deloitte. 2020. «Statement of Intent to Work Together Towards Comprehensive Corporate Reporting». <https://29kjwb3armds2g3gi4lq2sx1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/Statement-of-Intent-to-Work-Together-Towards-Comprehensive-Corporate-Reporting.pdf>.
- Jakobsen, Ingvild Ulrikke, Steffen Kallbekken, og Bård Lahn. 2021. «Parisavtalen». I *Store norske leksikon*. <http://snl.no/Parisavtalen>.
- Kirkeby, Kjersti Okstad. 2021. «Bærekraftsrapportering i Norge». januar 29. <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/4409d7c8b80a4b1abe2dfd82a7009cce/barekraftsrapportering-i-norge.pdf>.
- Klima- og miljødepartementet. 2020. «Hva er sirkulær økonomi?» Redaksjonellartikkel. Regjeringen.no. regjeringen.no. 12. mai 2020. <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/forurensning/sirkular-okonomi/hva-er-sirkular-okonomi/id2701032/>.
- Knudsen, Olav Fagelund, Ottar Julsrud, Knut Are Tvedt, og Jarle Trondal. 2020. «EU – Den europeiske union». I *Store norske leksikon*. http://snl.no/EU_-_Den_europeiske_union.

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2020. «Inviterer til idédugnad for å nå berekraftsmåla». Pressemelding. Regjeringa.no. regjeringen.no. 26. august 2020. <https://www.regjeringen.no/nn/aktuelt/inviterer-til-idedugnad-for-a-na-berekraftsmala/id2736957/>.
- Kvifte, Steinar S. 2021. «Bærekraft i og utenfor regnskapet». *Revisjon og Regnskap*, nr. 1. <https://www.revregn.no/i/2021/1/m-1317>.
- Langli, John Christian. 2016. *Årsregnskapet*. 10. utg. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Larsen, Christine Lundberg. 2020. «Regnskap Norge gjør det enklere å rapportere på bærekraft». *Regnskap Norge*. 5. juni 2020. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/medlemsaktuelt/regnskap-norge-gjor-det-enklere-a-rapportere-pa-barekraft/>.
- Ledernet. 2020. «Bærekraft: Ny standard for SMB-rapportering». 24. august 2020. <https://ledernet.no/a/626738>.
- Lovdata. 1998. *Lov om årsregnskap m.v.* <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56>.
———. 2016. *Parisavtalen*. <https://lovdata.no/dokument/TRAKTAT/traktat/2015-12-12-32>.
- Menon Economica, Nordic Innovation, og Oxford Research. 2018. «The influence of standards on the nordic economies». <https://www.menon.no/wp-content/uploads/2018-31-Nordic-market-study-influence-of-standards.pdf>.
- NHO. 2021. «EUs taksonomi og handlingsplan for bærekraftig finans». 2021. <https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/artikler/eus-taksonomi-og-handlingsplan-for-barekraftig-finans/>.
- . u.å. «Fakta om små og mellomstore bedrifter (SMB)». Åpnet 21. april 2021. <https://www.nho.no/tema/sma-og-mellomstore-bedrifter/artikler/sma-og-mellomstore-bedrifter-smb/>.
- Nilsen, Heidi Rapp. 2020. «Den tredelte bunnlinje». I *Store norske leksikon*. http://snl.no/Den_tredelte_bunnlinje.
- NSRS. 2020a. «About NAF». 2020. <https://nsrs.eu/about-us/about-naf>.
———. 2020b. «For SMEs». 2020. <https://nsrs.eu/how-to-use-it/smes>.
———. 2020c. «For whom is this standard?» 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/for-whom>.
———. 2020d. «The Joint Nordic Vision 2030». 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/the-joint-nordic-vision-2030>.
———. 2020e. «What is NSRS». 2020. <https://nsrs.eu/the-standard/what-is-nsrs>.
———. 2020f. «Why This Standard?» 2020. <https://www.nsrs.eu/the-standard/why>.
———. 2021. «Full overview of the NSRS Framework, 1st edition». 2021. <https://www.nsrs.eu/reports/1st-edition>.
- Olerud, Kåre. 2020. «Verdenskommisjonen for miljø og utvikling». I *Store norske leksikon*. http://snl.no/Verdenskommisjonen_for_milj%C3%B8_og_utvikling.
- PwC. 2020. «Hvordan blir EU-regelverkene til norsk lov?» PricewaterhouseCoopers. 2020. <https://www.pwc.no/no/bransjer/bank-og-finans/finreg-skolen/grunnleggende-om-finreg/forholdet-til-nasjonale-og-eos-regler/hvordan-bli-eu-regelverkene-til-norsk-lov-.html>.
- Regnskap Norge. 2020. «Innspill til handlingsplanen for bærekraftsmålene», 9. september 2020. <https://berekraft.regjeringen.no/files/ninja-forms/3/Innspill-til-handlingsplanen-for-b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene-Regnskap-Norge.pdf>.
———. 2021. «Høringssvar fra Regnskap Norge», 7. januar 2021. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/Download/?vedleggId=70b018be-ade1-46d1-b1a9-e8fceed15ca2>.
———. u.å. «Den sirkulære regnskapsklyngen». Regnskap Norge. Åpnet 26. april 2021a. <https://www.regnskapnorge.no/naeringspolitikk/barekraft-og-sirkulaer-okonomi/den-sirkulare-regnskapsklyngen/>.
———. u.å. «Historien om Regnskap Norge». Regnskap Norge. Åpnet 26. april 2021b. <https://www.regnskapnorge.no/om-oss/historien/>.

- Revisorforeningen. 2020. «Høringssvar fra Revisorforeningen». Horing. Regjeringen.no. regjeringen.no. 30. oktober 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-forslag-til-ny-lov-om-opplysninger-om-barekraft/id2781264/>.
- . 2021. «Arbeid med europeisk standard for bærekraftrapportering». Den norske Revisorforeningen. 8. mars 2021. <https://www.revisorforeningen.no:443/fag/nyheter/arbeid-med-europeisk-standard-for-barekraftrapportering/>.
- . u.å. «Ikke-finansiell rapportering - utvikling i EU». Den norske Revisorforeningen. Åpnet 27. januar 2021. <https://www.revisorforeningen.no:443/fag/nyheter/ikke-finansiell-rapportering---utvikling-i-eu/>.
- Sander, Kjetil. 2019. «Konsekvensanalyse». *eStudie.no* (blog). 3. september 2019. <https://estudie.no/konsekvensanalyse/>.
- . 2020a. «Bedriftens samfunnsansvar (CSR)». *eStudie.no*. 17. september 2020. <https://estudie.no/csr/>.
- . 2020b. «Den tredelte bunnlinjen – people, planet, profit». *eStudie.no* (blog). 25. september 2020. <https://estudie.no/den-tredelte-bunnlinjen/>.
- Sangoma. 2016. «SMB, SME, and Large Enterprise: Business Size Classification Matters». *Sangoma* (blog). 18. februar 2016. <https://www.sangoma.com/articles/smb-sme-large-enterprise-size-business-matters/>.
- S-Hub. 2021. «State of Sustainability in Norway 2020». Sustainability Hub Norway. mars 2021. <https://www.sustainabilityhub.no/stateofsustainability2020.html>.
- SSB. 2019. «Fakta om Likestilling». Statistisk Sentralbyrå. 2019. <https://www.ssb.no/befolkning/faktaside/likestilling>.
- Stone, Liz. 2016. «Key Differences Between SMB and Enterprise Sales Reps». Sales Result Inc.,. 17. oktober 2016. https://www.salesresult.com/blog/enterprise_smb_selling.
- TCFD. 2017. «Final Report: Recommendations of the Task Force on Climate-Related Financial Disclosures». Task Force on Climate-related Financial Disclosures. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2020/10/FINAL-2017-TCFD-Report-11052018.pdf>.
- The Governance Group. 2019. «Bærekraft på børs 2019». https://www.thegovgroup.org/wp-content/uploads/2021/01/TheGovGroup-Baerekraft-pa%CC%8A-bors-ORIG-low_res-sider1.pdf.
- Truant, Elisa, Laura Corazza, og Simone Scagnelli. 2017. «Sustainability and Risk Disclosure: An Exploratory Study on Sustainability Reports». *Sustainability* 9 (4): 636. <https://doi.org/10.3390/su9040636>.
- Utenriksdepartementet. 2016. «Corporate Social Responsibility». Redaksjonellartikkel. Government.No. regjeringen.no. 26. mai 2016. <https://www.regjeringen.no/en/topics/foreign-affairs/business-cooperation-abroad/innsikt/csr/id2076260/>.
- . 2019. «Næringslivets samfunnsansvar». Redaksjonellartikkel. Regjeringen.no. regjeringen.no. 13. mars 2019. https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/naringslivssamarbeid-i-utlandet/innsikt/naringslivets_samfunnsansvar/id2076260/.
- Young, Magnus, og Fridtjof Wergeland. 2020. «Bærekraftsstrategi og rapportering - Revisjon og regnskap». *Klima og bærekraft*, 2020, 6 utgave. <https://www.revregn.no/i/2020/6/m-1584>.
- Aass Nilsen, Astrid. u.å. «Samfunnsansvar». Ledernytt. Åpnet 2. april 2021. <https://www.ledernytt.no//samfunnsansvar.4779406-112537.html>.

Vil du delta i forskningsprosjektet:

” Innrapportering av bærekraft for Små- og mellomstore bedrifter”?

Formålet med forskningsprosjektet er å studere hvordan små og mellomstore bedrifter rapporterer om bærekraft, og deres forhold til bærekraft. I dette informasjonsskrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet vil inngå i bacheloroppgaven til Annveig Røyrvik Leirstein, Subeedshan Anthonypillai, Ida Bjørk og Ane Bjørk.

Vi har utformet problemstillingen: Hvordan rapporterer små og mellomstore bedrifter om bærekraft? Med under problemstilling: Hvordan ligger små og mellomstore bedrifter an i forhold til den nye standarden fra NSRS?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlig for forskningsprosjektet er Høgskulen på Vestlandet og veileder Carmen Olsen. Forskningsprosjektet gjennomføres av bachelorstudentene Annveig Røyrvik Leirstein, Subeedshan Anthonypillai, Ida Bjørk og Ane Bjørk, alle ved Institutt for økonomi og administrasjon ved Høgskulen på Vestlandet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Studiens populasjon består av personer som har oversikt over bærekraftsrapportering for små og mellomstore bedrifter, gjennom sitt yrke. Studien består av to typer utvalg. Leser du dette skrevet faller du inn under ett av disse utvalgene.

Utvalg 1 - Regnskapsbyrå

Dette utvalget er trukket strategisk basert på informasjon om de 10 største regnskapsbyråene i Norge, hentet fra Regnskap Norge sin oversikt.

Utvalg 2 – Eksperter på felt

Strategisk trekking ut ifra tilgjengelighet og organisasjoner tilknyttet regnskap og bærekraft.

Hva innebærer det for deg å delta?

Deltakelsen i denne studien innebærer å svare på spørsmål som relaterer seg til bærekraftrapportering innenfor små- og mellomstore bedrifter.

Undersøkelsen inneholder intervju. Vi tenker at intervjuet vil vare ca. 45 min. Ved ditt samtykke vil vi benytte oss av en innspillingsenhet under intervjuet. Deretter vil intervjuet transkriberes. Du vil kunne få innsyn i transkripsjonen og eventuelle sitater som publiseres i oppgaven, og din identitet vil anonymiseres.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Du kan trekke deg når som helst ved å sende e-post til kontaktperson: Annveig R. Leirstein

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Andre opplysninger som ikke inngår i prosjektet sitt formål vil bli behandlet konfidensielt, og din identitet vil ikke kunne gjenkjennes i datamaterialet. Det er kun bachelorstudentene Annveig R. Leirstein, Subeedshan Anthonypillai, Ida Bjørk og Ane Bjørk samt veileder Carmen Olsen som vil ha tilgang til informasjonen. Alle opplysninger vil bli beskyttet mot at uvedkommende får innsyn. Dette sikres ved at datamaterialet oppbevares på en personlig datamaskin. Tilgangen til datamaskinen er med passord.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres/slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2021.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Studien behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskulen på Vestlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med følgende personer:

Bachelorstudenter:

Annveig Røyrvik Leirstein

annveig1811@hotmail.com

Ane Bjørk

anebjork@live.no

Ida Bjørk

idabjork@live.no

Subeedshan Anthony Pillai

Subeedshan@hotmail.com

Personvernombud ved Høgskulen på Vestlandet:

Trine Anikken Larsen

tlf. 55587682

personvernombud@hvl.no

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Carmen Olsen

carmen.olsen@hvl.no

Intervjuguide om innrapportering av bærekraft

Innledning

1. Respondentens arbeidsforhold?
 - Hvor jobber du?
 - Hvilken stilling har du?
2. Hva er respondentens forhold til bærekraft?
 - Har du hatt kunder som har etterspurt kunnskap innen bærekraft?
 - Har du fått anledning å ta kurs om bærekraft?
 - o Hvis ja, hvilke kurs var det?

Spørsmål om bærekraftsrapportering

3. Spørsmål til regnskapsførere

- Opplever du at det er økende interesse for bærekraft blant dine SMB kunder?
- Opplever du at SMB rapporterer om bærekraft?
 - o Hvordan? Kan du gi oss noen offentlig tilgjengelige eksempler?
 - o Hvilke rammeverk/retningslinjer benyttes, om noen?
- Hvilke typer industrier hensyntar klimaendringer nå?
 - o Er det tydelig forskjell mellom bransjer?
- Opplever du endring i evaluering av eiendeler grunnet klimaendringer?
- Har du kjennskap til uttrykket "stranded assets"?
- Opplever du at klimaendringer påvirker SMB sin virksomhet i Norge i dag?
 - o Aktiviteter, finansiell situasjon
- Hvordan tror du bærekraftsrapportering vil påvirke regnskapsførere?
- Opplever du at det er en økende etterspørsel etter rapporter om bærekraft?
- Har du kunnskap om den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation om bærekraftsrapportering for SMB?

4. Spørsmål til eksperter

- Opplever du at det er en økende etterspørsel etter rapporter om bærekraft?
 - o Fra kunder eller underleverandører
- Opplever du en økende interesse for bærekraft hos små- og mellomstore bedrifter?
- Har du kjennskap til den nye regnskapsstandarden fra Nordic Accounting Federation om bærekraftsrapportering for Små- og mellomstore bedrifter?
- Har du kjennskap til forslag om en ny lov om opplysninger om bærekraft i Norge?
- Tror du nytt lovverk i Norge vil påvirke små- og mellomstore bedrifter?

- Dersom ja, i hvilken grad?
- Tror du regnskapsførere vil arbeide mer med bærekraft i fremtiden?

Avslutning

Ønsker du å legge til noe?

Har du noen tips til personer vi kan intervju?